

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 ja 16 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan perusopetuslakia, lukiolakia ja ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia täydennettäväksi siten, että aiempaa selkeämmin korostetaan lasten ja nuorten kehitykseen liittyvien vaikeuksien ennalta ehkäisemistä ja varhaista puuttumista näihin vaikeuksiin ja että edistetään hyvää oppimista sekä oppilaiden psyykkistä ja fyysistä terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Lakeja täydennettäisiin siten, että opetussuunnitelman perusteisiin lisätään oppilas- ja opiskelijahuollon sekä kodin ja koulun yhteistyön keskeiset periaatteet ja lakeihin lisätään oppilashuoltoa ja opiskelijahuoltoa koskevat säännökset.

Perusopetuksessa säädettäisiin oppilaan oikeudesta saada opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto. Lukio-koulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa säädettäisiin opiskelijan ohjaamisesta ha-
keutumaan hänen käytettävissään oleviin ter-

veydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluihin. Huoltajan mahdollisuuksia valvoa oppivelvollisuuden suorittamista parannettaisiin velvoittamalla opetuksen järjestäjä ilmoittamaan oppilaan luvattomista poissaoloista.

Lasten ja nuorten turvallista opiskeluympäristöä koskevia säännöksiä täydennettäisiin siten, että oppilaiden ja opiskelijoiden suo-
jaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan erillinen suunnitelma, sekä säätämällä järjestyssäännöt pakollisiksi.

Rehtorin ja opettajan valtuuksia järjestyksenpitoon täydennetään. Säädetään eräissä tapauksissa mahdollisuudesta erottamisran-
gaistuksen täytäntöönpanoon lainvoimaa vailla olevana. Kokeilua ja muutoksenhakua koskevia säännöksiä tarkistetaan.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila.....	4
1.1. Lainsäädäntö.....	4
1.1.1. Opetussuunnitelman perusteet perusopetuksessa	4
1.1.2. Oppivelvollisuuden suorittaminen ja opetuksen maksuttomuus	4
1.1.3. Perusopetuksen oppilashuolto	5
1.1.4. Opetussuunnitelma ja opintososiaaliset edut lukiolain säännöksissä	6
1.1.5. Opetussuunnitelma ja opintososiaaliset edut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksissä	6
1.1.6. Kansanterveystyöhön kuuluvat kunnan velvoitteet	7
1.1.7. Eräät yhteistyösäännökset	7
1.1.8. Turvallinen opiskeluympäristö.....	8
1.1.9. Oppilaan ja opiskelijan velvollisuudet.....	8
1.1.10. Kurinpito.....	8
1.1.11. Kokeilu	9
1.1.12. Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus.....	10
1.2. Käytäntö	10
1.2.1. Opetussuunnitelmat.....	10
1.2.2. Oppilashuolto ja opiskelijahuolto.....	11
1.2.3. Oppimisympäristön turvallisuus	11
1.3. Nykytilan arviointi.....	11
1.3.1. Oppimisympäristön turvallisuusongelmia.....	11
1.3.2. Turvallisuuden parantaminen	12
1.3.3. Tietoa nuorten päihteidenkäytöstä.....	13
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	13
2.1. Täydennykset opetussuunnitelman perusteisiin ja opetussuunnitelmiin	13
2.2. Oppilashuolto, opiskelijahuolto ja poissaolojen seuranta.....	15
2.3. Turvallinen opiskeluympäristö.....	16
2.4. Kurinpito	16
2.5. Määräaikaisen erottamisen toimeenpano.....	17
2.6. Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen.....	18
2.7. Kokeilu.....	18
2.8. Säännösten siirtäminen asetuksista lakeihin ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevan säännöksen täsmentäminen.....	19
2.9. Muutoksenhaku	19
3. Taloudelliset vaikutukset sekä organisaatio- ja henkilöstövaikutukset.....	20
4. Esityksen valmistelu	20
4.1. Turvatyöryhmän ehdotukset	20
4.2. Oppilashuoltotyöryhmän ehdotukset.....	21
4.3. Valmistelu työryhmien ehdotusten pohjalta	22

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	23
1. Lakiehdotusten perustelut	23
1.1. Laki perusopetuslain muuttamisesta	23
1.2. Laki lukiolain muuttamisesta	26
1.3. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	28
1.4. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 ja 16 §:n muuttamisesta	30
2. Voimaantulo	30
3. Säättämisjärjestys	31
LAKIEHDOTUKSET	32
perusopetuslain muuttamisesta	32
lukiolain muuttamisesta	37
ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	41
ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 ja 16 §:n muuttamisesta	46
LIITE	48
RINNAKKAISTEKSTIT	48
perusopetuslain muuttamisesta	48
lukiolain muuttamisesta	58
ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	66
ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 ja 16 §:n muuttamisesta	75

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

1.1.1. *Opetussuunnitelman perusteet perusopetuksessa*

Yhdeksänvuotisesta perusopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998), joka on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999. Laissa säädetään myös perusopetusta edeltävästä esiopetuksesta ja vuoden kestävästä lisäopetuksesta.

Perusopetuslain 2 §:n mukaan tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Esiopetuksen tavoitteena on lisäksi osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana. Opetuksen tavoitteena on lisäksi turvata riittävä yhdenvertaisuus koulutuksessa koko maan alueella. Lain 3 §:n mukaan opetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin laissa säädetään, opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetusasetuksen (852/1998) 10 §:n mukaan oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä on annettava riittävän usein tietoa oppilaille ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

Tuntijakoa ja opetussuunnitelman perusteita koskevan perusopetuslain 14 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättää opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä perusopetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen (tuntijako).

Saman pykälän 2 momentin mukaan opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien sekä oppilaanohjauksen ja muun perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (opetussuunnitelman perusteet). Pykälän 3 momentissa säädetään tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden valmistelusta osaksi sosiaali- ja terveysministeriön ja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämissivuston kanssa.

Perusopetuslain 15 §:n mukaan opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä laissa tarkoitettua opetusta varten opetussuunnitelma. Kunnan järjestämässä opetuksessa opetussuunnitelma voidaan hyväksyä joko kunta- tai koulukohtaisena taikka osittain kaikkea kunnan järjestämää perusopetusta koskevana ja osittain koulukohtaisena. Opetuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetusta varten opetussuunnitelma noudattaen mitä opetushallituksen opetussuunnitelman perusteissa on määrätty. Lain 3 §:n mukainen yhteistyö kotien kanssa koskee myös opetussuunnitelman laatimista.

1.1.2. *Oppivelvollisuuden suorittaminen ja opetuksen maksuttomuus*

Oppivelvollisuuden suorittamisesta säädetään perusopetuslain 26 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan oppivelvollisen on osallistuttava perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen tai saatava muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Pykälän 2 momentin mukaan oppivelvollisen asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisuuden edistymistä silloin, kun oppivelvollinen ei osallistu perusopetuslain mukaan järjestettyyn opetukseen.

Perusopetuksen maksuttomuus perustuu perustuslain 16 §:ään, jonka mukaan jokai-

sella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Perustuslain mukaan perusopetuksen maksuttomuudella tarkoitetaan maksuttoman opetuksen lisäksi oikeutta maksuttomaan ruokailuun ja laissa säädettyin edellytyksin maksuttomiin koulukuljetuksiin. Perustuslain 16 §:n 1 momentin perustelujen mukaan maksuton opetus käsittää myös oikeuden maksuttomiin oppikirjoihin ja muihin opetuksen edellyttämiin oppimateriaaleihin.

Maksuttomasta opetuksesta säädetään tarkemmin perusopetuslain 31 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä työvälineet ja työaineet ovat oppilaalle maksuttomia. Samassa momentissa säädetään, että vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkittamis- ja avustajapalvelut, muut opetus- ja oppilashuoltopalvelut, erityiset apuvälineet sekä 39 §:n nojalla järjestettävät palvelut. Mainittu 39 § koskee huolehtimista erityisopetuksen tukitehtävistä. Sen mukaan ministeriö voi päättää, että opetuksen järjestäjän tulee huolehtia erityisopetukseen otetuille ja siirretyille oppilaille erityisopetuksen yhteydessä annettavasta kuntoutuksesta sekä opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä.

1.1.3. Perusopetuksen oppilashuolto

Koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa, koulumatkalla ja majoituksessa sattuneen tapaturman hoito on oppilaalle maksuton. Tästä säädetään perusopetuslain 34 §:n 1 momentissa. Saman pykälän 2 momentin mukaan kouluterveydenhuollosta sekä oppilaiden sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi tarvittavista palveluista säädetään erikseen. Tällä viittauksella tarkoitetaan lähinnä kansanterveyslain (66/1972) 14:n ja lastensuojelulain (683/1983) 7 §:n säännöksiä.

Kansanterveyslain 14:n 1 momentin 5 kohdassa, sellaisena kuin se on laissa 647/1998, säädetään kunnan velvollisuudesta ylläpitää kouluterveydenhuoltoa, johon luetaan kunnassa sijaitsevien perusopetusta ja lukiokoulutusta antavien koulujen ja oppilai-

osten terveydellisten olojen valvonta sekä niiden oppilaiden ja opiskelijoiden terveydenhoito ja eräät tutkimukset.

Lastensuojelulain 7 §:ssä, (139/1990), säädetään palvelujen kehittämistä ja kasvatustukemisesta. Pykälän 1 momentissa kunta velvoitetaan tukemaan huoltajia lasten kasvatuksessa sekä lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarpeen selvittämisessä. Pykälän 2 momentin mukaan kunnan tulee järjestää kunnan koululaitoksen piirissä oleville oppilaille riittävä tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi sekä koulun ja kotien välisen yhteistyön kehittämiseksi. Tätä tehtävää varten kunnassa voi olla koulupsykologin ja koulukuraattorin virkoja siten kuin niistä asetuksella tarkemmin säädetään. Saman pykälän 3 momentin mukaan on otettava huomioon myös aikuisen huollossa olevan lapsen hoidon ja tuen tarve silloin, kun aikuiselle annetaan sosiaali- ja terveydenhuollon, kuten päihdehuolto- ja mielenterveyspalveluja.

Koulupsykologeista ja koulukuraattoreista säädetään tarkemmin lastensuojeluasetuksen 2 a §:ssä, (546/1990). Pykälän 1 momentin mukaan koulupsykologien ja koulukuraattorien työ on pyrittävä järjestämään paikallisiin olosuhteisiin soveltuvalla tavalla, oppilasmäärään ja saatavilla oleviin palveluihin suhteutettuna. Koulupsykologien ja koulukuraattorien toiminnan tulee tapahtua pääosin koulussa. Pykälän 2 momentin mukaan koulupsykologin ja koulukuraattorin tulee osallistua alansa asiantuntijoina koulu yhteisön toiminnan sekä opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun ja kehittämiseen. Pykälän 3 momentin mukaan koulupsykologin ja koulukuraattorin tulee toimia yhteistyössä oppilaan, hänen vanhempiansa, häntä hoitavien ja kasvattavien henkilöiden, koulu yhteisön sekä koulu-toimen, sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten ja muiden viranomaisten kanssa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 3 §:n mukaan kunnan tulee osoittaa voimavaroja valtionosuuden perusteena olevaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Laissa ei määritellä voimavarojen määrää. Saman lain 4 §:n mukaan kunta voi järjestää palvelut

omana toimintanaan, yhteistyössä muiden kuntien kanssa, olemalla jäsenenä kuntayhtymässä tai ostamalla palvelut valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai yksityiseltä palveluntuottajalta.

1.1.4. Opetussuunnitelma ja opintososiaaliset edut lukiolain säännöksissä

Perusopetuksen oppimäärään perustuvasta yleissivistävästä lukiokoulutuksesta säädetään lukiolaissa (629/1998). Lain 2 §:ssä säädetään lukiokoulutuksen tavoitteista. Pykälän 2 momentin mukaan nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Lukion tuntijaosta ja opetussuunnitelman perusteista säädetään lukiolain 10 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan (1184/1998), valtioneuvosto päättää lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista perusteista sekä opetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiainesten ja aineryhmien opetukseen sekä opinto-ohjaukseen (tuntijako). Pykälän 2 momentin mukaan, sellaisena kuin se on laissa 1184/1998, opetushallitus päättää eri aineiden, aineryhmien ja aihekokonaisuuksien sekä opinto-ohjauksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (opetussuunnitelman perusteet). Lukiolain 11 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä opetussuunnitelma.

Lukiolain 28 §:ssä säädetään opintososiaalisista eduista. Näitä ovat maksuton opetus ja asuminen opetuksen järjestäjän osoittamassa asuntolassa sekä päätoimisissa opinnoissa oikeus maksuttomaan ateriaan. Lain 29 §:ssä säädetään muista eduista. Pykälän 1 momentti koskee koulumatkoista aiheutuvia kustannuksia ja opintotukea. Pykälän 2 momentin mukaan vammaisella tai muusta syystä erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opetus- ja oppilashuoltopalveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin siten kuin siitä erikseen säädetään.

Oppilaitoksen sijaintikunnan velvollisuudesta kouluterveydenhuollon järjestämiseen säädetään edellä perusopetusta koskevassa kohdassa mainitussa kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 5 kohdassa.

1.1.5. Opetussuunnitelma ja opintososiaaliset edut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksissä

Ammatillisesta peruskoulutuksesta ja siinä suoritettavista tutkinnoista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998). Lain 5 §:ssä säädetään koulutuksen tavoitteista. Pykälän 3 momentin mukaan nuorille järjestettävässä koulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa ja 4 momentin mukaan vammaisille järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on muiden tavoitteiden lisäksi yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta.

Lain 13 § koskee päätöksentekoa koulutuksen tavoitteista sekä opetussuunnitelman perusteita. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättää koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä yhteisistä opinnoista ja niiden laajuudesta. Pykälän 2 momentin mukaan opetushallitus päättää koulutusaloittain ja tutkinnoittain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (opetussuunnitelman perusteet). Opetussuunnitelman perusteet voidaan antaa erikseen nuorten ja aikuisten koulutusta varten. Lain 12 §:n 2 momentissa, johon 13 §:n 2 momentissa viitataan, säädetään tutkintoon sisältyvistä opinnoista. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 37 §:ssä säädetään opintososiaalisista eduista ja eräistä muista eduista. Pykälän 1 momentti koskee opetuksen maksuttomuutta, 2 momentti oikeutta maksuttomaan ruokailuun, 3 momentti asumista opiskelija-asuntolassa ja 4 momentti matkoista aiheutuvia kustannuksia sekä opintotukea.

Opintososiaalisista eduista erityisopetuksessa säädetään 38 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin oppilashuoltopalveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Vammaisille opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.

Kansanterveyslain 14 §:n 6 kohdassa

(647/1998), säädetään kunnan velvollisuudesta ylläpitää kunnan alueella sijaitsevien asetuksessa säädettävien oppilaitosten opiskelijoille näiden kotipaikasta riippumatta opiskelijaterveydenhuoltoa, johon luetaan oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta, opiskelijoiden terveydenhoito ja sairaanhoito ja myös hammashuolto.

1.1.6. Kansanterveystyöhön kuuluvat kunnan velvoitteet

Kansanterveyslain 14 §:n 1 momentissa säädetään kansanterveystyöhön kuuluvat kunnan velvoitteet. Kunta on velvollinen hoitamaan nämä tehtävänsä myös perusopetuksessa olevien oppilaiden ja muussa koulutuksessa olevien opiskelijoiden osalta siitä riippumatta, mitä kouluterveydenhuollosta ja opiskelijaterveydenhuollosta säädetään. Ainakin seuraavat säännökset koskevat käytännössäkin myös koulua käyviä lapsia ja nuoria:

Momentin 1 kohdan mukaan kunnan tulee ylläpitää terveysneuvontaa, johon luetaan kansanterveydellinen valistustyö, raskauden ehkäisyneuvonta siihen sisältyen, ja kunnan asukkaiden yleisten terveystarkastusten järjestäminen. Momentin 2 kohdan mukaan, (248/1997), järjestää kunnan asukkaiden sairaanhoito, johon luetaan lääkärin suorittama tutkimus ja hänen antamansa tai valvomansa hoito ja lääkinnällinen kuntoutus. Momentin 2 a kohdan mukaan, (1117/1990), kunnan tulee, ottaen huomioon mitä mielenterveyslaisissa (1116/1990) on säädetty, järjestää kunnan asukkaiden tarvitsemat sellaiset mielenterveyspalvelut, jotka on tarkoituksenmukaista antaa terveyskeskuksessa. Momentin 3 kohdan mukaan, (1051/1993), kunnan tulee huolehtia sairaankuljetuksen järjestämisestä sekä järjestää ja ylläpitää lääkinnällinen pelastustoiminta sekä paikallisiin olosuhteisiin nähden tarvittava sairaankuljetusvalmius, lukuun ottamatta eräiden erityiskulkuneuvojen hankintaa ja ylläpitoa. Momentin 4 kohdan mukaan, sellaisena kuin se on laissa 1219/2000, kunnan tulee ylläpitää hammashuoltoa, johon luetaan valistus- ja ehkäisytoiminta sekä kunnan asukkaiden hampaiden tutkimus ja hoito. Momentin 10 kohdan mukaan,

(248/1997), kunnan tulee järjestää kiireellinen avosairaanhoito, mukaan lukien kiireellinen hammashoito, potilaan asuinpaikasta riippumatta.

1.1.7. Eräät yhteistyösäännökset

Kansanterveyslain säännösten 14 §:n mukaiset velvoitteet on selostettu edellä eri koulutusmuotojen yhteydessä ja lastensuojelulain 7 §:n mukaiset velvoitteet sekä koulupsykologien ja koulukuraattorien yhteistyö muiden tahojen kanssa perusopetuksen oppilashuollon yhteydessä.

Lastensuojelun järjestämistä koskevan lastensuojelulain 4 §:n 1 momentin mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Pykälän 2 momentissa säädetään, että sosiaalilautakunta hyväksyy yleiset perusteet ja ohjeet lautakunnan alaisen lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Kasvuolojen kehittämistä koskevan saman lain 6 §:n 1 momentissa säädetään, että sosiaalilautakunnan ja kunnan muiden viranomaisten on seurattava lasten ja nuorten kasvuoloja sekä poistettava kasvuolojen epäkohotia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Pykälän 2 momentin mukaan sosiaalilautakunnan on välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille.

Päihdehuoltolain (41/1986) 9 §:ssä säädetään yhteistoiminnasta. Sen mukaan päihdehuollon alalla toimivien viranomaisten ja yhteisöjen on oltava keskenään yhteistyössä ja erityistä huomiota on kiinnitettävä päihdehuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon, raittiushuollon, asuntoviranomaisten, työvoimaviranomaisten, koulutoimen, nuorisotoimen sekä poliisin keskinäiseen yhteistyöhön.

Salassa pidettävien tietojen antamisesta säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 16 ja 17 §:ssä. Salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa tietoja asiakkaan suostumuksella tai, milloin asiakkaalla ei ole edellytyksiä arvioi-

da annettavan suostumuksen merkitystä, hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Alaikäisen asiakkaan laillisen edustajan suostumuksella tietoja ei kuitenkaan saa antaa, jos edustajalla itsellään ei laissa säädetystä syystä ole oikeutta tietojen saamiseen. Jos suostumusta ei voida saada tai jos asiakas tai hänen laillinen edustajansa nimenomaan kieltää tiedon luovuttamisen, sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa laissa säädetyn edellytyksin antaa asiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen järjestämiseksi tai toteuttamiseksi taikka toimeentulon edellytysten turvaamiseksi. Tietoja saa ilman suostumusta tai vastoin kieltä antaa lapsen edun vuoksi toisen sosiaalihuollon viranomaisen ja sosiaalihuollon tehtäviä suorittavan henkilön tai yhteisön lisäksi myös muulle viranomaiselle, siis esimerkiksi opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle.

1.1.8. Turvallinen opiskeluympäristö

Perusopetuslain 29 §:n mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lukiolain 21 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE 86/1997 vp) perustelujen mukaan, jonka pohjalta lait on annettu, säännös edellyttää toisaalta, että opetukseen tarkoitettut tilat ja välineet ovat turvallisia, ja toisaalta se velvoittaa koulutuksen järjestäjän huolehtimaan esimerkiksi siitä, etteivät oppilaat joudu väkivallan tai muun kiusaamisen kohteiksi koulussa tai muussa koulun toiminnassa. Koulutilojen turvallisuus perustuu pääasiassa muuhun kuin koulutusta koskevaan lainsäädäntöön, rakennuslainsäädäntöön, palo- ja pelastustointia sekä terveystointia koskevaan lainsäädäntöön.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 19 §:n mukaan työnantaja vastaa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan työturvallisuudesta siten, kuin siitä työntekijöiden osalta säädetään ja määrätään, myös silloin kuin

opiskelija ei ole työsuhteessa työnantajaan. Koulutuksen järjestäjä ei ole kuitenkaan omalta osaltaan vastuusta vapaa. Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus osaltaan toimia niin, että oikeus turvalliseen ympäristöön toteutuu myös työssäoppimisjaksojen aikana.

1.1.9. Oppilaan ja opiskelijan velvollisuudet

Perusopetuslain 35 §:ssä säädetään oppilaan velvollisuuksista. Oppilaan tulee osallistua perusopetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta. Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyvä asiallisesti. Vastaavat säännökset sisältyvät lukiolain 25 §:ään ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 34 §:ään. Erona on, että lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa vapautuksen myöntäminen ei edellytä tilapäisyyttä eikä erityistä syytä.

Vaikka koulutusta koskevissa laeissa ei nimenomaisesti säädetä mahdollisuudesta antaa järjestyssääntöjä tai muita määräyksiä, on katsottu, että koulun ja oppilaitoksen toimintaa voidaan ohjata sisäisillä määräyksillä. Määräykset voivat koskea esimerkiksi oppilaiden ja opiskelijoiden asiallista käyttäytymistä. Jos tällaisia määräyksiä annetaan, ne ovat toiminnan selkiyttämiseksi ja sujumiseksi tarvittavia sääntöjä. Niiden vastainen luvaton ja perusteeton menettely voi johtaa kurinpitotoimeen. Sisäisillä määräyksillä ei voida poiketa perustuslaisissa säädetystä perusoikeuksista eikä muista lainsäädännön alaan kuuluvista asioista. Esimerkiksi vahingonkorvauslain (412/1974) mukaista korvausvelvollisuutta ei voida laajentaa.

1.1.10. Kurinpito

Kurinpidosta säädetään perusopetuslain 36 §:ssä. Oppilasta, joka rikkoo järjestystä, menettelee vilpillisesti tai käyttäytyy muuten epäasiallisesti, voidaan rangaista kurinpidollisesti. Kurinpitorangaistuksia ovat kirjallinen varoitus ja oppilaan erottaminen enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppivelvollisuuden vuoksi opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, ettei oppilas erottamisen aikana jää jälkeen opetuksesta. Lastensuojelulain 15 §:ssä

säädetään lapsen edun valvonnasta. Pykälän 1 momentin mukaan sosiaalilautakunnan edustajan on tarvittaessa oltava läsnä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa koululautakunnassa käsiteltäessä. Saman pykälän 3 momentin mukaan lautakunnan on tällöin erityisesti valvottava lapsen etua sekä mahdollisuuksien mukaan yhdessä huoltajien kanssa tuettava hänen kasvamistaan vastuullisuuteen.

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokasta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi. Epäasiallisesti käyttäytyvä oppilas voidaan määrätä enintään kahden tunnin jälki-istuntoon. Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.

Menettelystä oppilaan ojentamisessa ja kurinpidossa säädetään perusopetusasetuksen 17 §:ssä. Ennen oppilaan määräaikaista erottamista, kirjallisen varoituksen antamista ja jälki-istuntoon määräämistä on yksilöitävä toimenpiteeseen syynä oleva teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta sekä hankittava tarpeellinen muu selvitys. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös. Ennen määräaikaista erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista on myös oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista samassa pykälässä mainituista toimenpiteistä, luokasta poistamista lukuun ottamatta, tulee ilmoittaa huoltajalle.

Lukiolain 26 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 35 :n mukaan opiskelijaa, joka rikkoo järjestystä, harjoittaa opinnoissaan vilppiä tai käyttäytyy muuten epäasiallisesti, voidaan kurinpidollisesti rangaista. Näitä rangaistuksia ovat kirjallinen varoitus ja erottaminen oppilaitoksesta enintään yhdeksi vuodeksi sekä erottaminen asuntolasta. Molempien pykälien mukaan opiskelija, joka on tutkimuksen alaisena rikoksesta, voidaan pidättää opiskelusta tutkimuksen ajaksi, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua. Muista kurinpitotoimista ei ole säännöksiä. Menettelystä kurinpitotoimissa säädetään lakien nojalla annetuissa asetuksissa.

Koulutusta koskevien lakien nojalla anne-

tuissa asetuksissa säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja ja tuomioistuimen ratkaisuun. Sinä aikana, jolloin oppilasta tai opiskelijaa vastaan on vireillä syyte tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä. Jos tuomioistuin on vapauttanut oppilaan tai opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen seikan nojalla, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta joka voi aiheuttaa kurinpidollisen rankaisemisen. Jos tuomioistuin on tuominnut oppilaan tai opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangautusta. Oppilas tai opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määräajaksi ja opiskelija saadaan erottaa asuntolasta, jos se oppilaan tai opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

Koulutusta koskevien lakien kurinpitopykälissä säädetään, että sen lisäksi, mitä hallintomenettelylaissa säädetään, menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa säädetään asetuksella.

Kuntalain (365/1995) 14 §:n 3 momentin mukaan toimivalta asiassa, joka sisältää hallinnollisen pakon käyttämistä, voidaan siirtää vain toimielimelle. Opetustoimessa on katsottu, että tämä säännös ja vakiintunut käytäntö huomioon ottaen yksittäinen viranhaltija ei voi päättää oppilaan tai opiskelijan erottamisesta vaan päätöksentekijän on oltava toimielin. Päätösvalta määritellään johtosäännössä tai muussa vastaavassa asiakirjassa.

1.1.11. Kokeilu

Kokeilusta säädetään perusopetuslain 20 §:ssä, lukiolain 15 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 23 §:ssä. Pykälät ovat samansisältöisiä. Niiden 1 momenttien mukaan asianomainen ministeriö voi myöntää luvan sellaisen samassa laissa tarkoitetun opetuksen kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämiseen, jossa poiketaan saman lain ja sen nojalla annetun asetuksen opetusta koskevista säännöksistä sekä niiden nojalla annetuista opetusta koskevista säännöksistä ja määräyksistä. Opetushallitus voi myöntää luvan sellaisen kokeilun järjestämiseen, jossa

poiketaan opetushallituksen antamista määräyksistä. Pykälien 2 momenttien mukaan kokeilussa tulee noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa.

1.1.12. Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Muutoksenhakua koskevassa perusopetuslain 42 §:ssä luetellaan ne nimettyä oppilasta koskevat päätökset, joihin voidaan hakea muutosta valittamalla. Pykälän 5 momentin mukaan muuhun kuin pykälässä säädettyyn saman lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tehtyyn nimettyä oppilasta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Samalla kielletään valittaminen eräistä lääninoikeuden ja lääninhallituksen päätöksistä.

Opetuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee oppilaalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista tai koulutaturman hoitoa, haetaan muutosta valittamalla lääninoikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Eräisiin päätöksiin haetaan pykälän 2 momentin nojalla muutosta valittamalla lääninhallitukselta. Nämä ovat asioita, joissa on arvioita asian oikeudellisen merkityksen lisäksi pedagogisia näkökohtia.

Valitus päätöksestä, joka koskee oppilaalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista tai 2 momentissa tarkoitettu asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu oppilaan huoltajalle tiedoksi. Nämä valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.

Muutoksenhakua koskevassa pykälässä mainitaan myös, että oikaisun hakemisesta oppilaan suoritusten arviointiin säädetään asetuksella. Samalla kielletään asiaa koskeva muutoksenhaku valittamalla.

Hallintolainkäyttölain ja kuntalain yleisten muutoksenhakusäännösten perusteella muutosta voidaan hakea muihin kuin koulutusta koskevien lakien muutoksenhakusäännöksissä mainittuihin kuntien, kuntayhtymien, ja valtion oppilaitosten tekemiin nimettyjä oppilaita koskeviin päätöksiin. Hallintolainkäyttölain perusteella muutosta voi hakea valtion opetushallintoviranomaisten päätöksiin. Muutosta ei voida hakea esimerkiksi yksittäistä oppilasta koskevaan päätökseen, jos-

sa on kysymys oikeudesta oman tunnustuksen mukaiseen uskonnon opetukseen.

Perusopetuslain 42 §:n 5 momentissa kielletään valittaminen päätöksestä, jonka lääninhallitus tai lääninoikeus on näissä asioissa antanut valitukseen. Tämä valituskielto ei koske päätöksiä, joissa on kysymys opetuksen maksuttomuudesta ja muista opintososiaalisista etuuksista, tuki- ja avustajapalveluista sekä apuvälineistä, joten näissä asioissa hallinto-oikeuden päätökseen voi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Lukiolain 34 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä säädetään muutoksenhausta vastaavalla tavalla koulutusmuodon erilaisuudesta johtuvien poikkeuksien. Lukiossa haetaan muutosta lääninhallitukselta, kun päätös koskee opiskelijaksi ottamista, erityisiä opetusjärjestelyjä, muualla suoritettujen opintojen hyväksilukemista, lukion suoritusajan pidentämistä tai ammatillisen koulutuksen säädettyä opiskelu-aikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi taikka ammatillisessa koulutuksessa opiskelu-oikeuden menettämistä eräissä tapauksissa.

Hallinto-oikeuslain (430/1999) tultua voimaan 1 päivästä marraskuuta 1999 valitusviranomainen on lääninoikeuden sijasta hallinto-oikeus.

Koulutusta koskevissa laeissa ei säädetä päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta, joten se määräytyy hallintolainkäyttölain 31 ja 32 §:n mukaan. Päätöstä, johon saa hakea muutosta valittamalla, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos laissa tai asetuksessa niin säädetään tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä. Valituksen tekemisen jälkeen valitusviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi tai antaa muun täytäntöönpanoa koskevan määräyksen.

1.2. Käytäntö

1.2.1. Opetussuunnitelmat

Opetushallitus on laatinut ja hyväksynyt 27

päivänä maaliskuuta 2002 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet vuosiluokille 1—2. Näissä hyväksytyissä opetussuunnitelman perusteissa on otettu huomioon myös oppilashuoltoon liittyvä näkökulma. Elokuun alusta 2002 tulee opetuksen järjestäjän ottaa huomioon Opetushallituksen määräämät opetussuunnitelman perusteet ja laatia tältä perustalta opetuksen tavoitteet ja opetuksen sisällöt. Tässä yhteydessä laaditaan myös oppilashuollon sekä kodin ja koulun yhteistyön tavoitteet ja sisällöt.

Opetushallitus jatkaa perusopetuksen 3—9 luokkien opetussuunnitelmien perusteiden laatimista, joihin perustuvat opetussuunnitelmat on tarkoitus ottaa käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2006 alkaen. Myös näissä opetussuunnitelman perusteissa on tarkoitus ottaa huomioon oppilashuollon sekä kodin ja koulun yhteistyön tavoitteet ja sisällöt. Myös lukiokoulutuksen uusia opetussuunnitelman perusteita laadittaessa opiskelijahuollon sekä kodin ja koulun yhteistyön tavoitteet otetaan harkittaviksi.

Ammatillisen koulutuksen alakohtaiset opetussuunnitelmat on uudistettu tutkintojen kolmevuotistamisen yhteydessä siten, että viimeiset uudistetut opetussuunnitelmat otettiin käyttöön 1 päivästä elokuuta 2001. Ne on otettu käyttöön vaiheittain, alakohtaisten opetussuunnitelmien valmistuttua. Opetussuunnitelmien perusteissa ei ole mainintaa opiskelijahuollon tavoitteista eikä kodin ja oppilaitoksen yhteistyöstä.

1.2.2. *Oppilashuolto ja opiskelijahuolto*

Opetusministeriön asettama työryhmä on määrittellyt oppilashuollon ja opiskelijahuollon tavoitteita (OPM:n työryhmien muistioita 13:2002).

Perusopetuksen oppilashuollolla ja lukio-koulutuksen ja opiskelijahuollolla tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilashuolto ehkäisee, tunnistaa ja korjaa oppimisvaikeuksia sekä terveydellisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia vaikeuksia. Hyvä oppilashuoltotyön toteutuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä. Op-

pilashuoltoa toteuttavat kouluissa ja oppilaitoksissa rehtori, opettajat, kouluterveydenhuollon työntekijät, koulupsykologit, koulun sosiaalityöntekijät sekä oppilaan oppimista, hyvinvointia ja kuntoutusta edistävät erityistyöntekijät. Hyvin järjestetty opetus on keskeinen keino oppilaan ja opiskelijan kaikinpuolisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Perusopetuslaissa käytetään käsitettä oppilas ja lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa käsitettä opiskelija. Kaikkien lakien säännöksissä käytetään kuitenkin nykyään käsitettä oppilashuolto.

1.2.3. *Oppimisympäristön turvallisuus*

Oppimisympäristön turvallisuudesta on säännökset perusopetuslaissa, lukiolaissa sekä laissa ammatillisesta koulutuksesta. Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Näiden säännösten perusteella koulutuksen ja opetuksen järjestäjän tulee luoda oppimiselle sellaiset edellytykset että turvallinen oppimisympäristö tosiasiallisesti toteutuu. Tämä tarkoittaa sitä, että oppimisympäristön sekä fyysisten että psyykkisten puitteiden tulee tukea oppilaan/opiskelijan hyvinvointia koko hänen opintojensa ajan. Turvallinen oppimisympäristö on myös koulujen ja oppilaitosten opettajien ja muun henkilökunnan laadukkaan ja tuloksellisen toiminnan perusta. Turvallinen oppimisympäristö edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri hallinnonalojen ja toimijoiden kesken sekä riittävää tietojenvaihtoa eri toimijoiden kesken.

1.3. **Nykytilan arviointi**

1.3.1. *Oppimisympäristön turvallisuusongelmia*

Lasten ja nuorten asemassa ja heidän hyvinvoinnissaan on viimeisten kymmenen vuoden aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vaikka suurin osa lapsista voi entistä paremmin, osalle kasautuu ongelmia, jotka näkyvät heidän päivittäisessä selviytymisensä. Nämä ongelmat näkyvät lasten huonontuneena terveytenä, oppimiseen liittyvinä vaikeuksina sekä sosiaalisen hyvinvoinnin heikkenemisenä. Kotien mahdollisuudet antaa lapsille ja nuorille perusturvallisuus on

eräissä tapauksissa olennaisesti heikentynyt. Tällä on puolestaan vaikutusta nuorten epäsosiaaliseen käyttäytymiseen ja lisääntyneeseen päihteiden käyttöön. Lasten ja nuorten turvallisuuden hyvinvoinnin edistäminen on tullut merkittäväksi tasa-arvoa edistäväksi tavoitteeksi. Oppilas- ja opiskelijahuoltopalveluille sekä muille tukipalveluille on aikaisempaa suurempi tarve.

Koulut ja oppilaitokset eivät ole välttyneet erilaisilta oppimisympäristöjen turvallisuutta vaarantavilta tekijöiltä. Seuraavassa on esitetty peruskoulun oppimisympäristöä heikentäviä tekijöitä lääninhallitusten vuonna 2001 tekemän valtakunnallisen oppilashuollon ja oppimisympäristöjen turvallisuutta koskevan arvioinnin perusteella.

Oppimisympäristön turvallisuutta vaarantavia riskitekijöistä arvioinnin mukaan eri kouluissa on seuraavasti: kiusaaminen n. 90 prosenttia kouluista, oppituntien vakava häirintä yli 60 prosenttia kouluista, onnettomuudet ja tapaturmat noin 60 prosenttia kouluista, oppilaiden keskinäistä väkivaltaa noin 50 prosenttia kouluista, varkaudet, näpistykset lähes 40 prosenttia kouluista, tupakointi koulussa noin 30 prosenttia, opettajiin kohdistuu uhkailua, väkivaltaa ja kiusaamista lähes 20 prosenttia kouluista, erilaisten päihteiden aiheuttamaa uhkaa on lähes 10 prosenttia kouluista ja noin 5 prosentissa koulusta oppilas on uhannut yhteisön muita jäseniä jollakin teräaseella tai muulla aseella. Edellä kuvatut uhat osoittavat myös oppilaiden oppimista, terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia estäviä tekijöitä koulupäivän aikana. Edellisten lisäksi kouluissa esiintyy vakavia psyykkis-sosiaalisia ongelmia. Lukuvuoden 2000—2001 aikana koko maan kouluista 36 prosentissa oli ohjattu hoitoon tai jatkotutkimuksiin yksi tai useampi oppilas mielenterveysongelmien vuoksi. Hoitoonohjaustapauksia alkoholin käytön vuoksi oli kuudessa prosentissa kouluista ja huumeiden vuoksi seitsemässä prosentissa kouluista. Lastensuojeluilmoituksia oli tehty 27 prosentissa kouluista.

1.3.2. Turvallisuuden parantaminen

Turvallisuushäiriöihin ja kriisitilanteisiin on pyritty varautumaan kouluissa monin ta-

voin. Lähes kaikissa kouluissa on yhteisesti sovittu kasvatuksellisista periaatteista, toiminnasta kiusaamistilanteissa ja kiusaamisen ehkäisystä, menettelytavoista onnettomuuksissa, tapaturman sattuessa tai oppilaan sairastuessa äkillisesti. Vakavien kriisi- ja väkivaltatilanteiden varalta sekä päihteiden käytön ehkäisyn osalta yhteisistä menettelytavoista ei kaikilla kouluilla ole yhtenäistä toimintatapaa.

Oppimisympäristön turvallisuuteen liittyviä sisältöjä on useimpien koulujen opetussuunnitelmissa. Turvallisuuden suunnittelun ja kriisivalmiuden ylläpitämiseen useilla kouluilla on kirjallisia ohjeita. Useimmilla kouluista on myös vahvistettu järjestyssääntö, samoin pelastustoimilakiin perustuva turvallisuussuunnitelma. Työturvallisuuslakiin perustuva työsuojelusuunnitelma on noin puolessa maan kouluista.

Oppimisympäristöjen turvallisuuden edistämiseen liittyvien toimintamallien, suunnitelmien ja kriisivalmiuden osalta näyttää siltä, että koulujen tarpeet johtavat vaaroja ehkäisevään toimintaan. Useimmin ja monipuolisimmin turvallisuuden riskitekijöihin on varauduttu kaupunkimaisten kuntien kouluissa, suurissa kouluissa ja ylimmillä luokkaasteilla sekä niissä kouluissa, joissa ongelmat ovat vakavimpia ja esiintyvät yleisinä.

Arvioinnin perusteella halu parantaa turvallisuutta ja turvallisuuden kehittämistarpeet liittyvät koulurakennuksiin, piha-alueisiin, liikennejärjestelyihin sekä opetusryhmäkoihin. On myös selvää tarvetta lisätä yleensä koulujen sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta.

Vaikka toisen asteen koulutuksen oppilashuoltoa ja oppimisympäristöjen turvallisuutta ei ole arvioitu valtakunnallisesti, voitaneen tehdä johtopäätös, että tekijät, jotka uhkaavat perusopetuksen oppilaiden turvallisuutta ovat olemassa myös toisen asteen koulutuksessakin. Tarve kehittää lainsäädäntöä sekä perusopetuksen että toisen asteen koulutuksen osalta on olemassa. Lainsäädännön kehittämisellä tulee pyrkiä oppilaiden/opiskelijoiden hyvän oppimisen, hyvän terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Lainsäädännöllä hyvinvoinnin edistäminen tulee olla yhteisöllistä, jossa työ ja oppimisolosuhteita parannetaan sekä oppi-

laiden/opiskelijoiden ja opettajien toiminnan näkökulmasta.

Valtioneuvosto on 4 päivänä maaliskuuta 1999 tehnyt periaatepäätöksen kansalliseksi rikoksantorjuntaohjelmaksi. Painopiste on paikallisessa rikoksantorjunnassa. Tavoitteena on, että kaikkiin kuntiin laaditaan rikoksantorjuntaohjelmat. Vähimmäisratkaisuksi nuorisorikollisuuden sekä lasten ja nuorten muun norminvastaisen käyttäytymisen ehkäisemiseksi kunnille suositellaan koulun, nuorisotoimen, sosiaalitoimen ja poliisin yhteistyötä.

Opetusministeriön toimialalla koulun osuutta rikollisuuden ehkäisyssä kehitetään. Tässä tarkoituksessa laajennetaan koulun kerhotoimintakokeiluja, erityisopetuksen saatavuus turvataan, panostetaan syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten koulutukseen sekä kehitetään oppilashuoltoa ja oppilaanohjausta. Opettajankoulutukseen sisällytetään nykyistä enemmän luokkayhteisön hallintaa ja kehitetään opettajien valmiuksia tunnistaa ja tukea vaikeissa elämäntilanteissa olevia lapsia ja nuoria. Korostetaan käytäntöjä puuttua koulukiusaamiseen ja -pinnaamiseen.

Periaatepäätöksen koulu- ja nuorisopoliittikkaa koskevassa osassa kiinnitetään huomiota muun muassa koulun kasvatustehtävään, koulukuriin ja kaikkien kannustamiseen. Syrjäytymisvaarassa olevien koulutuksessa erityispanostuksena mainitaan oppilashuollon ja oppilaanohjauksen kehittäminen.

1.3.3. Tietoa nuorten päihteidenkäytöstä

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman huumausaineiden käyttöä selvittäneen työryhmän muistiossa (työryhmämuistioita 2002:2) käsitellään huumausainetestaukseen liittyviä kysymyksiä työelämässä sekä opiskeluun liittyvän työharjoittelun osalta. Työryhmän muistioon sisältyy selostus huumeongelman laajuudesta Suomessa. Selostuksessa kerrotaan muun muassa seuraavaa:

"Huumausaineiden käyttö ja siihen liittyvät terveys- ja sosiaaliset ongelmat sekä rikollisuus ovat lisääntyneet viime vuosina. Päihitymistarkoitukseen käytetään yleisimmin alkoholia, keskushermostoon vaikuttavia lää-

keaineita, kannabista ja amfetamiinia.

Nuorten päihteidenkäyttö on varhaistunut ja lisääntynyt. Suomalaisten nuorten yleisin päihde on edelleen alkoholi, mutta huumausaineiden, etenkin kannabiksen ja ekstaasin käyttö on lisääntynyt. Peruskoulun yhdeksänsien luokkien 15—16 -vuotiaista kymmenen prosenttia ilmoitti maaliskuussa 1999 kokeilleensa elämänsä aikana jotain laitonta päihdettä. Kokeilijoiden osuus on kaksinkertainen vuoteen 1994 verrattuna.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen nuorisorikollisuutta vuosien 1995—2001 kuvaavan tutkimuksen ennakkotietojen mukaan nuorten rikoskäyttäytymisen kehityksessä voidaan todeta marihuanan ja hasiksen käytön lisääntyneen koko jaksolla. Vuonna 1995 4,4 prosenttia, 1996 7,8 prosenttia, 1998 5,8, prosenttia ja 2001 7,7 prosenttia nuorista kertoi käyttäneensä ainakin kerran marihuanaa tai hasista kyselyvuoden aikana. Muita huumeita kuvaava kysely on tehty ensimmäisen kerran vuonna 2001. Tällöin 1,6 prosenttia nuorista kertoi ainakin kerran käyttäneensä muita huumeita kuin kannabistuotteita.

Huumausaineiden ongelmakäyttäjistä suurin osa on alle 30-vuotiaita. Alueellisesti huumeiden käyttö ja kokeilut sekä huumehaitat ovat yleisimpiä Etelä-Suomessa ja suurimmissa kaupungeissa."

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Täydennykset opetussuunnitelman perusteisiin ja opetussuunnitelmiin

Oppilaiden terve kasvu ja kehitys edellyttää sellaisten yksilöllisten ja yhteisöllisten olosuhteiden luomista, että oppilaiden ikäkauden ja edellytysten lisäksi opetuksen järjestämisessä kiinnitetään huomiota oppilaiden kasvuun ja kehitykseen liittyvien riskitekijöiden vaikutukseen ja ennaltaehkäisyyn. Lähtökohtaisesti opetus tulee järjestää niin, että se edistää myös oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

Opetussuunnitelman perusteet ovat eri opiaineiden ja aihekokonaisuuksien sekä oppilaanohjauksen ja muun opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt, joista opetushallitus päättää perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja

ammattillisen koulutuksen osalta. Ehdotuksessa esitetään opetussuunnitelman perusteisiin sisällytettäväksi myös kodin ja koulun tai oppilaitoksen yhteistyö sekä oppilashuollon ja opiskelijahuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tai opiskelijahuollon tavoitteet. Tarkoituksena on edistää oppilaan tai opiskelijan oppimista, kasvua, kehitystä ja kaikinpuolista hyvinvointia. Siten oppilashuolto ja opiskelijahuolto sekä kodin ja koulun tai oppilaitoksen yhteistyötä koskevat järjestelyt sisältyisivät myös opetuksen tai koulutuksen järjestäjän hyväksymään opetussuunnitelmaan. Oppilashuollon ja opiskelijahuollon osalta tavoitteet säädettäisiin opetussuunnitelman perusteissa opetushallituksen vahvistettaviksi opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon ja opiskelijahuollon osalta, ei siis sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltoon kuuluvien palvelujen osalta.

Eduskunnan oikeusasiamies on vastauksessaan koulukiusaamista koskevaan kantelukirjoitukseen ilmoittanut pitävänsä erityisen tärkeänä, että opetusministeriön työryhmissä tehdyn valmistelutyön tavoitteena on toteuttaa perusopetuslain 29 §:ssä säädetty oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jota oikeusasiamies katsoo perustuslain 16 §:n perusoikeuden toteutumisen edellyttävän. Myös valtioneuvoston oikeuskansleri on vastatessaan peruskoululaisten koulupäivän pituutta koskevaan kanteluun kiinnittänyt huomiota yhteistyöhön kotien kanssa.

Oppilaiden ja opiskelijoiden terveydelliset, psyykkiset ja sosiaaliset ongelmat vaikuttavat haitallisesti koulunkäyntiin ja opiskeluun. Tällaisia ovat esimerkiksi lapsen ja nuoren kasvun murrosvaiheisiin liittyvät ongelmat, lukemis- ja kirjoittamishäiriöt ja muut oppimisvaikeudet, koulukiusaaminen sekä lasten ja nuorten ja heidän perheidensä kriisitilanteet ja mielenterveysongelmat. Usein nämä ongelmat ilmenevät ensimmäiseksi koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyvinä vaikeuksina. Tämän vuoksi oppilashuolto ja opiskelijahuolto on tarkoituksenmukaista sisällyttää opetussuunnitelman perusteisiin ja paikallisiin opetussuunnitelmiin. Opetusviranomaisten sekä sosiaali- ja terveystieteiden yhteistoiminta asiassa on olennaisen tärkeää sekä valtakunnallisesti että paikallisesti.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että opetushallitus valmistelee opetussuunnitelman perusteet oppilashuollon tai opiskelijahuollon sekä kodin ja koulun tai kodin ja oppilaitoksen yhteistyön osalta yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämissivuston kanssa. Kunkin lain opetussuunnitelmaa koskevassa pykälässä esitetään säädettäväksi, että opetussuunnitelma tulee oppilashuollon tai opiskelijahuollon sekä kodin ja koulun tai kodin ja oppilaitoksen yhteistyön osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Tarkoituksena on varmistaa, että sosiaali- ja terveydenhuolto otetaan huomioon opetuksen tai koulutuksen opetussuunnitelmassa myös paikallistasolla. Samalla esitetään säädettäväksi, että opetuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja koulun yhteistyön sekä oppilashuollon järjestämistavasta, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulisi vastaavasti määrätä kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavasta.

Opiskelijahuoltoja sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevia seikkoja ei sisällytettäisi aikuisille annettavaa opetusta varten laadittaviin lukion opetussuunnitelman perusteisiin. 18 vuotta täyttäneiden opiskelijoiden täysivaltaisuus on otettava huomioon myös nuorten koulutusta koskevissa opetussuunnitelmissa ja tiedottamiskäytännössä.

Opetushallitus on sisällyttänyt kodin ja koulun yhteistyötä sekä oppilashuoltoja koskevia asioita perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin vuosiluokille 1—2, jotka on hyväksytty 27 päivänä maaliskuuta 2002. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä koskeva kohta on vahvistettu seuraavasti:

"Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsesta. Koulun on tuettava käytettävissä olevin keinoin huoltajia vastaamaan osaltaan lastensa tavoitteellisesta kasvatuksesta ja opetuksesta myös koulutyössä. Kodin ja koulun välinen yhteistyö tulee järjestää siten, että moniammatillinen yhteistyöverkosto tarvittaessa auttaa perheitä oppilaiden koulunkäyntiä koskevissa kysymyksissä.

Huoltajien tulee voida osallistua koulun toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Koulun on oltava aloitteellinen yhteistyön käyn-

nistämiseksi. Kodin ja koulun välisen yhteistyön on perustuttava osapuolten tasa-arvoisuuteen."

Oppilashuoltoa koskevaan kohtaan sisältyy seuraavaa:

"Oppilashuoltoon kuuluu oppilaiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Oppilashuollolla edistetään oppilaiden tasapainoista kasvua ja kehitystä sekä varmistetaan kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus. Tavoitteena on luoda turvallinen ja terve oppimis- ja työympäristö sekä suojata mielenterveyttä.

Oppilashuollon avulla pyritään tunnistamaan oppimisvaikeuksia ja muita ongelmia riittävän ajoissa ja puuttamaan niihin.

Oppilashuoltoa voidaan koordinoita moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä."

Lisäksi opetussuunnitelman perusteissa luetellaan, mitä oppilashuoltoa koskevia asioita opetussuunnitelmaan tulee sisältyä.

2.2. Oppilashuolto, opiskelijahuolto ja poissaolojen seuranta

Esityksessä ehdotetaan perusopetuslakiin lisättäväksi uusi oppilashuoltoa koskeva 31 a §. Pykälässä säädettäisiin, että oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto, ja määriteltäisiin oppilashuollon tavoitteet. Määritelmän mukaan oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin oppilashuoltoon kuuluva toiminta. Sen mukaan oppilashuoltoon sisältyisivät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto ja lastensuojelulaissa tarkoitettu kasvatuksen tukeminen. Näistä säädetään kansanterveyslain 14 §:n 1 momentissa ja lastensuojelulain 7 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan opetuksen järjestäjän olisi huolehdittava siitä, että oppilaalle, jonka käyttäytyminen on aiheuttanut 36 §:n 1 momentissa tarkoitetun kurinpitöraangaistuksen tai jolta on saman pykälän 2

momentin nojalla evätty opetus jäljellä olevan työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Kurinpitotoimilla on tarkoitus ohjata häiritsevä oppilas muuttamaan käyttäytymistään. Jos oppilaan käyttäytyminen aiheuttaa kirjallisen varoituksen, määräaikaisen erottamisen tai opetuksen epäämisen, oppilaan ongelmiin on syytä etsiä ratkaisuja myös muilla keinoilla.

Perusopetuslain 31 §:n 1 momentissa säädetään opetuksen maksuttomuudesta. Momentissa säädetään myös vammaisen ja muun erityistä tukea tarvitsevan oppilaan oikeudesta eräisiin palveluihin ja apuvälineisiin. Koska 31 a §:n mukaan kaikilla oppilaila olisi oikeus oppilashuollon palveluihin, momentista esitetään poistettavaksi oppilashuoltopalveluja koskeva maininta.

Lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan oikeudesta opiskelijahuoltoon ei säädettäisi vastaavasti kuin perusopetuslaissa.

Lukiolakiin ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin esitetään lisättäväksi säännökset, joissa opiskelijahuollon tavoitteet määritellään vastaavasti kuin oppilashuollon tavoitteet perusopetuksessa. Lukiokoulutuksen järjestäjä veloitettaisiin huolehtimaan siitä, että vammaiselle tai muuten erityisen tuen tarpeessa olevalle opiskelijalle annetaan tieto hänen käytettävissään olevista terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista ja hänet ohjataan hakeutumaan näihin palveluihin. Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin lisättävässä opiskelijahuoltoa koskevassa pykälässä viitattaisiin kansanterveyslain ja lastensuojelulain palveluihin ja säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta toimia yhteistyössä näitä palveluja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa sekä antaa opiskelijoille tieto näistä eduista ja palveluista. Lisäksi opiskelija tulisi tarvittaessa ohjata hakemaan näitä etuja ja palveluja. Lukiota ja ammatillista koulutusta koskevat säännökset poikkeavat toisistaan osittain sen vuoksi, että ammatillisessa koulutuksessa on järjestetään erityisopetusta ja lukiokoulutuksessa sitä ei järjestetä. Lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännökset, joissa mainitaan käsite "oppilashuolto" vammaisen tai muuten erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan oikeuksia kos-

kevissa säännöksissä, muutettaisiin siten, että käsite "oppilashuolto" poistetaan ja opiskelijahuollosta säädettäisiin vain nimenomaisesti sitä koskevissa säännöksissä. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:ään ehdotetaan lisättäväksi opiskelijahuoltoa koskeva viittaussäännös.

Oppilaiden poissaolojen seuraamisesta ei nykyään ole säännöksiä. Koska poissaolot kasaantuvat pääasiassa samoille oppilaille ja haittaavat heidän koulumenestystään, poissaoloja on syytä seurata ja tarvittaessa selvittää niiden syyt. Tämän vuoksi oppivelvollisuuden suorittamista koskevaan perusopetuslain 26 §:ään esitetään lisättäväksi säännös, jonka mukaan opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Laissa ei esitetä säädettäväksi, kuinka pian poissaolosta on ilmoitettava. Tarkoitus kuitenkin on, että ilmoitus tehdään mahdollisimman pian poissaolon havaitsemisen jälkeen. Pykälässä säilyisi säännös, jonka mukaan oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Seuranta ja ilmoitusvelvollisuus parantaisivat sekä opetuksen järjestäjän että huoltajan mahdollisuuksia huolehtia koulunkäynnin säännöllisyydestä. Ottaen huomioon lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden ikä seuranta ja ilmoittamista koskevia säännöksiä ei ehdoteta sisällytettäväksi näihin lakeihin. Alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden osalta näitä asioita voitaisiin käsitellä kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä.

2.3. Turvallinen opiskeluympäristö

Koulutusta koskevien lakien pykäliin, jotka koskevat oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön, ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan opetuksen järjestäjän tulisi opetussuunnitelman yhteydessä laatia suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, toimeenpanna suunnitelma sekä valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallitus antaisi opetussuunnitelman perusteissa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta. Nämä säännökset eivät koskisi aikuisten lukiokoulutukseen tarkoitettuja opetussuunnitelman perusteita

eivätkä opetussuunnitelmia. Suunnitelmissa, jotka koskevat väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyä kouluissa ja oppilaitoksissa, olisi syytä ottaa huomioon valtioneuvoston 4 päivänä maaliskuuta 1999 tekemän periaatepäätöksen mukaiseen kansalliseen rikoksentorjuntaohjelmaan tarkoitettujen toimenpiteet.

Esityksen mukaan koulutusta koskevissa laeissa säädettäisiin järjestyssäännöistä. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän olisi hyväksyttävä koululle tai oppilaitokselle järjestyssäännöt tai antaa muita koulussa sovellettavia järjestysmääräyksiä, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteettömyyden suojumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Käytännössä useimmilla kouluilla on jo nykyisin järjestyssäännöt. Järjestyssäännöt tai muut määräykset eivät saa loukata perustuslaissa säädetyjä perusoikeuksia, eivätkä ne voi olla muutoinkaan ristiriidassa lainsäädännön kanssa.

2.4. Kurinpito

Perusopetuslaissa ehdotetaan säädettäväksi, että oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi, tai oppilalle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Laissa säädettäisiin myös mahdollisuudesta erottaa oppilas enintään kolmeksi kuukaudeksi, jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan. Kirjallinen varoitus ja määrääminen erottamiseen olisivat kurinpitorangaistuksia. Myös voimassa olevassa säännöksessä säädetään jälki-istunnosta, kirjallisesta varoituksesta ja erottamisesta enintään kolmeksi kuukaudeksi, mutta rangaistusten porrastaminen epäasiallisen käyttäytymisen mukaan ei ilmene säännöksen sanamuodosta. Kotitehtävänsä laiminlyönyt perusopetuksen oppilas voitaisiin edelleen määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voitaisiin antaa kirjallinen varoitus. Jos

rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voitaisiin erottaa oppilaitoksesta enintään yhdeksi vuodeksi taikka erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangaistuksia. Rangaistukset ovat samat kuin voimassa olevissa säännöksissä. Asuntolasta erottamista tarkennettaisiin siten, että säännöksestä ilmenisi erottamismahdollisuus sekä määräajaksi että opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Nykyään asuntolasta erottamisesta säädetään kestoja määrittelemättä.

Esityksen mukaan koulutusta koskevissa laeissa säädettäisiin, että opetusta häiritsevä oppilas tai opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan. Saman säännöksen mukaan häiritsevä oppilas tai opiskelija voitaisiin määrätä poistumaan koulun järjestämästä tilaisuudesta, esimerkiksi juhlasta. Nykyään vain perusopetuslaissa on säännös, jonka mukaan oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta.

Ennen perusopetuslain voimaantuloa oppilaan luokasta poistamista koskeva säännös sisältyi peruskouluasetukseen (718/1984). Asetuksen 58 §:ssä, (176/1991), säädettiin, että oppilaan ojentamiseksi opettaja voi poistaa opetusta häiritsevän oppilaan luokasta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi. Perusopetuslain 36 §:n 2 momentin sanamuodon mukaan opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokasta. Opettajan päätösvallasta säädetään perusopetusasetuksessa.

Eräissä tapauksissa on osoittautunut aiheelliseksi, että oppilaan tai opiskelijan osallistuminen opetukseen evätään. Tällainen tilanne on kysymyksessä silloin, kun oppilas saattaa väkivaltaisuudellaan vaarantaa muiden oppilaiden tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevien turvallisuuden tai oppilas käyttäytyy niin häiritsevästi, että opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti. Koulutusta koskevien lakien säännöksiin esitetään lisättäväksi opetuksen epäämistä koskevat säännökset näissä tapauksissa.

Koulutusta koskevissa laeissa säädettäisiin myös, että määräaikaisesta erottamisesta,

asuntolasta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta sekä opiskelusta pidättämisestä rikostutkinnan ajaksi tulee antaa päätös, ja muut kurinpitotoimet, siis luokasta poistaminen ja opetuksen epääminen sekä perusopetuksessa myös jälki-istunto ja kotitehtävien suorittaminen työpäivän päätyttyä, tulee kirjata. Päätöksen antamista ja kirjaamista koskevat säännökset ovat nykyään asetuksissa pääasiassa samansisältöisinä kuin ne esitetään lakeihin sisällytettäväksi. Myös kuulemista ja muita menettelyä koskevia säännöksiä siirrettäisiin asetuksesta lakiin.

2.5. Määräaikaisen erottamisen toimeenpano

Ehdotuksessa koulutusta koskeviin lakeihin esitetään lisättäväksi säännökset, joissa säädettäisiin eräistä määräaikaisen erottamisen toimeenpanoa koskevista seikoista.

Oppivelvollisuus on voimassa myös määräaikaisen erottamisen aikana. Tämän vuoksi perusopetuslaissa esitetään säädettäväksi nykyistä tarkemmin opetuksesta, jota perusopetuksen oppilaalle annetaan erottamisrangaistuksen toimeenpanon aikana. Esityksen mukaisen 36 a §:n 1 momentin mukaan opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Samassa momentissa säädettäisiin myös, että erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Lain 36 §:n 1 momentista poistettaisiin tarpeettomana viimeinen virke, jossa säädetään yleisluontoisemmin opetuksen järjestäjän velvollisuudesta huolehtia, ettei oppilas erottamisen aikana jää jälkeen opetuksesta.

Oppilaan käyttäytyminen saattaa olla siinä määrin väkivaltaista, uhkaavaa tai häiritsevää, että määräaikainen erottaminen on tarpeen panna heti täytäntöön. Esityksen mukaan määräaikainen erottaminen voitaisiin panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen. Tämä merkitsisi, että erottamisen täytäntöönpano voisi alkaa, vaikka päätöstä koskeva valitusaika ei ole kulunut loppuun, ja jatkua mahdollisen valituksen ollessa hallinto-oikeuden käsiteltävänä. Vailla

lainvoimaa oleva päätös määräaikaisesta erottamisesta voitaisiin perusopetuksessa panna täytäntöön, kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu.

Lukiassa ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan määräaikainen erottaminen ja asuntolasta erottaminen määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi voitaisiin panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana siitä tehdystä valituksesta huolimatta, ellei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin päättä. Säännökset mahdollistaisivat välittömän puuttumisen ongelmatilanteisiin silloin, kun se on välttämätöntä työrauhan palauttamiseksi. Näitä asioita koskevat valitukset olisi käsiteltävä kiireellisinä samoin kuin nykyään.

Määräaikaisen erottamisen tai asuntolasta erottamisen täytäntöönpanosta heti olisi päätettävä samalla kuin erottamisesta päätetään. Jos päätöksestä valitettaisiin, hallinto-oikeus voisi hallintolainkäyttölain 32 §:n 1 momentin nojalla määrätä täytäntöönpanon keskeytettäväksi. Hallintolainkäyttölain 31 §:n 2 momentissa mainitut syyt lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanoon olisivat edelleen käytettävissä.

Kun päätetään oppilaan tai opiskelijan erottamisesta määräajaksi tai opiskelijan erottamisesta asuntolasta ja päätöksen täytäntöönpanosta odottamatta valitusajan kulumista ja mahdolliseen valitukseen annettavaa päätöstä, on erottamispäätöksen perustelun lisäksi perusteltava erottamispäätöksen täytäntöönpano lainvoimaa vailla olevana.

2.6. Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

Järjestyksen ja turvallisuuden valvonta koulussa kuuluu rehtorille ja opettajalle heidän asemansa vuoksi. Niissä poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa häiritsevä tai turvallisuutta vaarantava oppilas ei noudata hänelle annettua poistumismääräystä ja muiden oppilaiden oikeus opetukseen tai turvallisuuteen vaatii välittömiä toimenpiteitä, rehtorilla ja opettajalla tulee olla oikeus poistaa oppilas

oppitunnilta tai koulun tilaisuudesta. Vastavaanlainen tilanne voi syntyä kun oppilaan osallistuminen opetukseen jäljellä olevan työpäivän ajaksi on evätty. Opetuksen epäminen edellyttää ilmeistä vaaraa, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Eduskunnalle on 5 päivänä huhtikuuta 2002 annettu hallituksen esitys rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (HE 44/2002 vp). Esityksessä ehdotetaan muun muassa järjestyksenvalvoista annetun lain (533/1999) ja järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetun lain (472/1977) voimankäyttöä koskevien säännösten sanamuotojen tarkistamista. Säännöksiin lisättäisiin maininta siitä, että voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1989) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä. Vastavaanlainen viittaussäännös voitaisiin ottaa myös oppilaan poistamista koskeviin pykäliin, jos eduskunta hyväksyy rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi annettuun hallituksen esitykseen sisältyvät voimakeinojen käytön liioittelua koskevat säännökset ja erityislainsäädännön viittaussäännökset.

2.7. Kokeilu

Esityksessä ehdotetaan kokeilua koskevien säännösten muuttamista yksityiskohtaisemmiksi. Kun kokeiluun osallistuisi useiden opetuksen järjestäjien perusopetusta antavia kouluja tai useiden koulutuksen järjestäjien lukiokoulutusta antavia oppilaitoksia, koulut ja oppilaitokset valittaisiin opetuksen ja koulutuksen järjestäjien hakemuksesta alueellisesti ja kieliryhmittäin mahdollisimman edustavasti. Laeissa säädettäisiin myös, miltä osalta kokeilussa voidaan poiketa kunkin lain ja sen nojalla annetun asetuksen säännöksistä, sekä viranomaisen harkintavallasta kokeilukouluja valittaessa ja kokeilun enimmäiskestosta. Ammatillisesta koulutuksesta kokeiluyksiköitä valittaessa kiinnitettäisiin huomiota alueelliseen ja kielelliseen edusta-

vuuteen, mikäli se kokeilun laajuus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua. Kokeilussa tulisi noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa samoin kuin voimassa olevien säännösten mukaan. Kokeiluluvat myöntäisi opetusministeriö. Silloin kun kokeilussa poikettaisiin vain opetus suunnitelman perusteista, kokeiluluvan myöntäisi opetushallitus kuten nykyäänkin.

2.8. Säännösten siirtäminen asetuksista lakeihin ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevan säännöksen täsmentäminen

Ottaen huomioon perustuslain 80 §:n 1 momenttiin sisältyvä säännös, jonka mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista ja sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, eräitä säännöksiä esitetään siirrettäväksi perusopetusasetuksesta ja lukioasetuksesta sekä ammatillisesta koulutuksesta annetusta asetuksesta lakeihin. Näitä ovat säännökset, jotka koskevat oppilaan, opiskelijan ja huoltajan kuulemistä ja eräitä muita menettelytapoja, arvioinnin uusimista ja oikaisua sekä kurinpitomenettelyn suhdetta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 32 § koskee opiskeluoikeuden menettämistä. Säännöstä sovelletaan nykyisin musiikin ammatilliseen koulutukseen. Pykälää esitetään täydennettäväksi siten, että sitä voitaisiin rajoitetuissa tilanteissa soveltaa myös muussa ammatillisessa koulutuksessa.

2.9. Muutoksenhaku

Oppilaan oikeusturvan vahvistamiseksi perusopetuslain 42 §:ää esitetään täydennettäväksi antamalla muutoksenhakuoikeus myös perusopetuslain 13 §:ssä tarkoitettua uskonnon ja elämäntutkimustiedon opetusta koskevaan opetuksen järjestäjän päätökseen sekä perusopetuslain 31 a §:ssä tarkoitettua oppilashuoltoa koskevaan päätökseen.

Asioissa, jotka ovat luonteeltaan suureksi osaksi pedagogisia, haettaisiin edelleen muutosta lääninhallitukselta. Nämä päätökset oli-

sivat samat kuin voimassa olevassa perusopetuslain 42 §:n 2 momentissa.

Esityksen mukaisessa 42 §:n 5 momentissa esitetään säädettäväksi valituskielto oppilaan arviointia koskevassa asiassa. Myöskään voimassa olevien säännösten mukaan arviointiin ei voi hakea muutosta valittamalla. Säännökseen siirrettäisiin arvioinnin oikaisemista koskevia perusopetusasetuksen säännöksiä. Oppilaan huoltaja voisi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä tai vuosiluokalle jättämistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista. Uuteen arviointiin tyytymätön huoltaja voi pyytää lääninhallitukselta arvioinnin oikaisua, samoin huoltaja, jonka uutta arviointia koskeva pyyntö on hylätty. Arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Muutoksenhaku koskevat lukiolain 36 § ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 § esitetään muutettavaksi vastaavasti kuin perusopetuslain muutoksenhaku koskevia säännöksiä. Näissä oppilaitoksissa muutosta haettaisiin lääninhallitukselta, kun päätös koskee opiskelijaksi ottamista, erityisiä opetusjärjestelyjä, muualla suoritettujen opintojen hyväksilukemista, lukion tai ammatillisen koulutuksen suoritusajan pidentämistä tai opiskelijan katsomista eronneeksi taikka ammatillisessa koulutuksessa opiskeluoikeuden menettämistä. Lääninhallituksen päätös jäisi lopulliseksi erityisiä opetusjärjestelyjä ja opintojen hyväksilukemista koskevien valitusten osalta niiden pedagogisen luonteen vuoksi, kuten nykyisinkin. Muilta osin säännökset vastaisivat nykytilannetta. Valitusajasta, kiireellisestä käsittelystä ja valituskiellosta säädettäisiin samoin kuin lääninhallituksen käsiteltäviksi kuuluvissa valituksissa perusopetuslaissa.

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Arvioinnin oikaisusta säädettäisiin samoin kuin perusopetuslaissa. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin lisättäisiin oikaisua koskeva viittaussäännös.

Lupa järjestää perusopetusta ja lukiokoulutusta voidaan perusopetuslain 7 §:n 1 momentin ja lukiolain 3 §:n 1 momentin nojalla myöntää myös ulkomailla annettavaan koulutukseen. Toimivaltaisesta lääninhallituksesta ja hallinto-oikeudesta näissä tapauksissa ei

ole säännöksiä. Perusopetuslain ja lukiolain muutoksenhakua koskeviin pykäliin esitetään lisättäväksi momentti, jonka mukaan ulkomailla järjestettävässä opetuksessa ja koulutuksessa toimivaltainen lääninhallitus on Etelä-Suomen lääninhallitus ja toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus.

Lisäksi pykälissä käytetään lääninoikeuden asemesta hallinto-oikeuslain (430/1999) mukaisesti termiä hallinto-oikeus.

3. Taloudelliset vaikutukset sekä organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Lakiehdotuksen mukaan Opetushallitus ja Sosiaali- ja terveysalan kehittämiskeskus toimivat yhteistyössä opetussuunnitelmien perusteiden kodin ja koulun tai kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä sekä oppilashuoltoa ja opiskelijahuoltoa koskevia osia laadittaessa. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjille asetetaan eräitä uusia velvoitteita. Nämä ovat yhteistyövelvoite sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa opetussuunnitelmia laadittaessa, määrääminen kodin ja koulun yhteistyön sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisen oppilashuollon järjestämistavasta, perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaolojen seuraaminen ja luvattomien poissaolojen ilmoittaminen huoltajalle, suunnitelman laatiminen oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, suunnitelman toimeenpääntö sekä sen noudattamisen ja toteutumisen valvonta ja järjestyssääntöjen tai muiden koulussa tai oppilaitoksessa sovellettavien järjestysmääräysten hyväksyminen tai antaminen. Nämä velvoitteet voidaan kuitenkin hoitaa nykyisillä voimavaroilla.

Oppilashuollon rahoitus perustuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetustoimen rahoitusta koskeviin säädöksiin. Oppilashuoltoa ohjaavien säännösten, kuntalain, kansanterveyslain ja lastensuojelulain perusteella opetuksen ja koulutuksen järjestäjät ovat voineet hoitaa oppilashuollon palvelut harkitsemaan tavalla.

Näiden säännösten nojalla voidaan katsoa, että terveydenhuoltoon kuuluva oppilashuol-

to on kansanterveyslain säännösten nojalla ja lastensuojelun alaan kuuluva oppilashuolto lastensuojelulain säännösten nojalla koulun tai oppilaitoksen sijaintikunnan velvollisuus. Tosin säännökset eivät poista kotikunnan velvoitteita terveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa.

Kouluterveydenhuollon työntekijät, lääkärit ja terveydenhoitajat, koulupsykologit, sosiaalityöntekijät ja kuraattorit voivat työskennellä kouluissa ja oppilaitoksissa tai muualla kunnassa. He saattavat työskennellä osaksi koulun oppilashuollon tehtävissä ja osaksi muissa tehtävissä. Eräät kunnat ovat järjestäneet oppilashuollon kuntayhtymän avulla. Näistä syistä oppilashuollon kustannusten erottaminen muista sosiaalihuollon ja terveydenhuollon kustannuksista on käytännössä mahdotonta eikä oppilashuoltoa ja opiskelijahuoltoa koskevien säännösten euronääräisiä kustannusvaikutuksia kyetä arvioimaan.

Tarkoituksena on selkiyttää oppilashuollon asemaa ja säännöksiä. Esitetyt muutokset voivat aiheuttaa kunnille verrattain vähäisiä lisäkustannuksia lähinnä oppilashuollon ja opiskelijahuollon tehostumisen vuoksi. Kuitenkin varhainen puuttuminen lasten ja nuorten ongelmiin auttaa säästämään kustannuksia useamman vuoden aikavälillä, koska se vähentää tarvetta runsaasti resursseja vaatiin sosiaalihuollon toimenpiteisiin.

Oppilashuoltoon ei esitetä uutta organisaatiota. Tarkoitus on, että oppilashuolto ja opiskelijahuolto toimivat nykyisessä organisaatiossa siten, että yhteistyötä eri toimijoiden välillä lisätään ja sen toimivuutta käytännössä sekä palvelujen saatavuutta parannetaan.

Muut esitetyt muutokset eivät lisää kustannuksia.

4. Esityksen valmistelu

4.1. Turvatyöryhmän ehdotukset

Opetusministeriö asetti 18 päivänä helmikuuta 1999 työryhmän, jonka tehtäväksi se antoi selvittää peruskoululaisten turvallisuuden vaikuttavaa tilannetta sekä tehdä ehdotuksia oikeudellisista mahdollisuuksista ja

toimenpiteistä, joilla voitaisiin ehkäistä ja vähentää rötöstelyä ja rikollista toimintaa. Työryhmän tuli erityisesti kiinnittää huomiota 1 päivänä tammikuuta 1999 voimaantulleen lainsäädännön sisältämiin vastuisiin ja velvoitteisiin. Muistiossaan (Opetusministeriön työryhmien muistioita 20:2000) työryhmä ehdotti muun muassa seuraavaa:

Poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa oppilas saattaa vaarantaa muiden turvallisuuden, oppilaan osallistuminen opetukseen tulisi voida evätä. Oppilaan määräaikaista erottamista koskevan päätöksen tulee, silloin kun se perustuu välittömään turvaamistarpeeseen, olla heti täytäntöön pantavissa. Opettajalla tulee olla oikeus poistaa oppilas luokasta jäljellä olevan oppitunnin ajaksi. Opetustoimen lainsäädäntöön tulee sisällyttää opetuksen järjestäjälle mahdollisuus laatia järjestyssääntö. Oppilashuoltoa koskevaa lainsäädäntöä tulee selkeyttää.

Työryhmä ehdotti myös, että opetuksen järjestäjälle annettaisiin oikeus saada salassa pidettäviä tietoja silloin, kun ne ovat oppilaan koulunkäynnin asianmukaisen järjestämisen kannalta välttämättömiä ja että huume-testeihin liittyvää säädöspohjaa tulee selvittää kokonaisuudessaan. Näitä ehdotuksia selvitetään erikseen sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä.

Työryhmän muistiosta pyydettiin lausunnot 55 sidosryhmältä, muun muassa opetushallitukselta, lääninhallituksilta, Suomen Kuntaliitolta, oppilaiden vanhempia edustavilta järjestöiltä ja Opetusalan Ammattijärjestö ry:ltä.

Muistiosta annetuissa lausunnoissa kannanotot lainsäädännön muuttamista koskeviin ehdotuksiin olivat enimmäkseen myönteisiä, joskin ehdotuksia on myös vastustettu. Osassa myönteisistä lausunnoista edellytettiin tukitoimien järjestämistä kurinpitotoimien yhteydessä. Korostettiin myös, että vaikka oppilashuollon laajuus ja saavutettavuus on turvattava säännöksin, koulun turvallisuus on ensisijaisesti rakennettava myönteisen yhteisöllisyyden näkökulmasta.

Turvatyöryhmä käsitteli toimeksiantoonsa kuuluvia asioita perusopetuksessa. Kuitenkin on ilmeistä, että samat ongelmat häiritsevät myös lukiodien ja ammatillisten oppilaitosten toimintaa.

4.2. Oppilashuoltotyöryhmän ehdotukset

Opetusministeriö asetti 7.11.2000 oppilashuoltotyöryhmän, jonka tehtävänä oli esiopetuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen osalta selvittää ja arvioida oppilashuoltoon liittyvä säädöspohja, sen toimivuus ja muutostarpeet, selvittää ja arvioida hallinnonalojen työnjako ja rahoitussuhteet oppilashuollon tehtävien hoitamisessa sekä tehdä ehdotukset oppilashuollon valtakunnallisiksi kehittämistavoitteiksi. Työryhmä jätti muistion 19 päivänä huhtikuuta 2002 (opetusministeriön työryhmien muistioita 13:2002) opetusministeriölle. Työryhmä esitti perusopetukseen, lukiolakiin ja lakiin ammatillisesta koulutuksesta tehtäviä muutoksia joilla selkiytettäisiin oppilaan oikeus saada tarvittaessa oppilas/opiskelijahuoltopalveluita. Samoin työryhmä esitti Opetushallituksen tehtäväksi ottaa huomioon opetussuunnitelman perusteissa oppilas/opiskelijahuoltoa koskevat tavoitteet ja sisällöt sekä kodin ja koulun yhteistyön tavoitteet ja sisällöt. Kehittämistavoitteissaan työryhmä esitti muun muassa seuraavaa:

Hyvin järjestetyn opetuksen ohella oppilashuolto on oppilaan hyvän oppimisen, hyvän terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin perusta. Oppilashuoltopalvelut tulisi olla saatavana koulupäivän aikana mahdollisimman läheltä oppilaan opiskelupaikkaa, mieluiten koulusta. Peruskouluissa, lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa tulisi olla joko yksin tai yhdessä muiden koulujen tai oppilaitosten kanssa oppilashuoltotyöryhmä. Oppilashuoltotyöryhmän tulee toimia yhteistyössä oppilaiden vanhempien ja kasvatuksesta vastaavien viranomaisten sekä hoidosta vastaavien asiantuntijoiden kanssa. Oppilashuoltotyöryhmän tulee toimia ensisijaisesti ennaltaehkäisevästi mutta sen tulee tarvittaessa puuttua oppilaiden ongelmiin. Eri hallinnonalojen yhteistyötä tulee lähentää ja poistaa yhteistyön esteet, ensisijaisesti opetus- ja sivistystoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen väliltä. Oppilas- ja opiskelijahuollon tehtävänä on turvata oppilaan oppiminen, terveys ja sosiaalinen hyvinvointi.

Työryhmän muistiosta pyydettiin lausunnot 68 sidosryhmältä. Lausunnot pyydettiin myös samoilta tahoilta, joilta lausunto oli

pyydetty turvatyöryhmän muistioon. Tämän tarkoituksena oli saada kokonaiskäsitys lausunnon antajien näkemyksistä oppilasta ja opiskelijaa turvallisuutta koskeviin kysymyksiin.

Lausunnoissa korostettiin eri toimijoiden ja hallinnonalojen yhteistyötä ja sen merkitystä oppilaan ja opiskelijan turvallisen opiskeluympäristön takaamiseksi sekä yhteistyön merkitystä ennaltaehkäisevänä toimintana.

Oppilashuoltotyöryhmä näki tärkeäksi ulottaa kattava oppilashuolto ja opiskelijahuolto koskemaan sekä perusopetus että toisen asteen koulutus.

Työryhmä ehdotti myös toimikunnan asettamista selvittämään eräitä lastensuojelulakiin ja kansanterveyslakiin mahdollisesti tehtäviä muutoksia sekä oppilaan ja opiskelijan tietosuojaa ja henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä. Selvitystyö käynnistettiin syksyllä 2002.

4.3. Valmistelu työryhmien ehdotusten pohjalta

Ehdotus hallituksen esitykseksi on valmisteltu opetusministeriössä virkamiestyönä mainittujen työryhmien työn pohjalta ottaen huomioon muistioista annetuissa lausunnoissa esitetyt kannanotot. Lausunnonantajat ovat esittäneet myös keskenään ristiriitaisia mielipiteitä. Opetusministeriö on pyytänyt luonnoksesta hallituksen esitykseksi oikeusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetushallituksen lausunnot. Ministeriö on myös kuullut Suomen Kuntaliittoa.

Asia on käsitelty valtioneuvoston sivistyspoliittisessa ministerityöryhmässä sekä kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa ja siitä on käyty kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta annetun lain (389/1944) mukaiset neuvottelut Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry:n kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki perusopetuslain muuttamisesta

3 §. *Opetuksen järjestämisen perusteet.* Pykälän 2 momentin mukaan opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Lisätään säännös opetuksen järjestämisestä siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

14 §. *Tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet.* Pykälän 2 momentissa säädetään opetushallituksen toimivallasta päättää eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun tässä laissa tarkoitettujen opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (opetussuunnitelman perusteet). Opetussuunnitelman perusteisiin sisällytetään myös kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteet.

Pykälän 3 momentin mukaan opetusministeriö valmistelee 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua tuntijakoa koskevan päätöksen esiopetusta koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa ja Opetushallitus valmistelee 2 momentissa tarkoitettua opetussuunnitelman perusteita koskevan päätöksen esiopetusta koskevalta osalta yhteistyössä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen kanssa. Esityksen mukaan myös oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevat opetussuunnitelman osat kuuluvat Opetushallituksen ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen yhteistyön piiriin.

15 §. *Opetussuunnitelman perusteet.* Pykälä koskee paikallista opetussuunnitelmaa, jonka opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Esityksen mukaan opetussuunnitelma tulee, siltä osin kuin sen perusteista säädetään 14 §:n 3 momentissa, laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lisäksi säädetään, että opetuksen järjestäjän tulee määrätä kodin ja koulun yhteistyön sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisen

oppilashuollon järjestämistavasta. Viimeksi mainittu säännös ei siis koskisi sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluvan oppilashuollon järjestämistä.

17 §. *Erityisopetus.* Säädetään neuvottelemisesta huoltajan kanssa ennen oppilaan ottamista tai siirtämistä erityisopetukseen sekä psykologisen tai lääketieteellisen tutkimuksen taikka sosiaalisen selvityksen hankkimisesta. Vastaava säännös sisältyy nykyään asetukseen.

18 §. *Erityiset opetusjärjestelyt.* Lisätään pykälään uusi 2 momentti, jossa säädetään huoltajan kuulemisesta ennen kuin päätetään saman pykälän 1 momentissa tarkoitetuista erityisistä opetusjärjestelyistä. Muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä opetuksessa on vastaavasti varattava oppilaalle tilaisuus tulla kuulluksi. Säännökset ovat nykyään asetuksessa.

20 §. *Kokeilu.* Koulutuksen tai opetuksen kehittämiseksi järjestettävästä kokeilusta säädetään nykyistä tarkemmin. Pykälän nojalla kokeilussa voidaan opetusministeriön luvalla poiketa pykälän 1 momentissa mainituista, laissa ja asetuksessa säädetyistä asioista ja Opetushallituksen luvalla opetushallituksen päätöksen mukaisista opetussuunnitelman perusteista. Ministeriön luvalla poikeetaan 1) oppilaalle annettavan opetuksen vuosittaisista ja viikoittaisista määrää sekä oppilaan päivittäistä työmäärää, 2) koulunkäynnin aloittamisajankohtaa ja 3) vuosiluokalta toiselle siirtymistä koskevista säännöksistä sekä tuntijaosta. Koulunkäynnin aloittamisajankohdasta säädetään laissa ja muista asioista asetuksessa.

Kokeilulupa myönnetään opetuksen järjestäjän hakemuksesta. Kun samaan kokeiluun osallistuu useiden opetuksen järjestäjien kouluja, koulut valitaan alueellisesti ja kieliryhmittäin mahdollisimman edustavasti.

Lupa voidaan myöntää enintään kolmeksi vuodeksi ja sitä voi jatkaa enintään kahdella vuodella. Kokeilussa on noudatettava opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa kuten nykyäänkin.

22 §. *Oppilaan arviointi.* Säännös, joka

koskee huoltajan kuulemista ennen kuin päätetään oppilaan jättämisestä luokalle yleisen koulumenestyksen vuoksi, siirretään asetuksesta pykälän uudeksi 3 momentiksi.

26 §. *Oppivelvollisuuden suorittaminen.* Pykälään lisätään säännös, jonka mukaan opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Muut esitetyn 1 ja 2 momentin säännökset sisältyvät voimassa olevaan 1 momenttiin.

29 §. *Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.* Pykälään, jonka mukaan oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, lisätään uusi 2 ja 3 momentti, joiden säännösten mukaisilla toimenpiteillä opiskeluympäristön turvallisuutta parannetaan. Pykälän 2 momentissa säädetään paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laadittavasta suunnitelmasta, jolla oppilaita suojataan väkivaltaalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä suunnitelman seurannasta. Opetussuunnitelman perusteisiin sisällytetään suunnitelman laatimista koskevat määräykset.

Esitetyn säännöksen soveltamisessa olisi otettava huomioon, että kouluyhteisössä myös aikuinen saattaa toimia siten, että oppilas kokee toiminnan häirintänä. Myös näihin tilanteisiin on pystyttävä puuttumaan ja niiden selvittämiseksi on asianmukaista kehittää toimintatavat.

Uuden 3 momentin mukaan opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Näitä vastaavia säännöksiä ei nykyään ole.

31 §. *Opetuksen maksuttomuus.* Pykälän 1 momentista poistetaan sana "oppilashuolto-palvelut", koska lakiin ehdotetaan lisättäväksi oppilashuoltoa koskeva uusi 31 a §.

31 a §. *Oppilashuolto.* Pykälän 1 momentin mukaan oppilaalla on oikeus saada maksutta opetuksen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto, joka määritellään tavoitteiden mukaisesti samassa momentissa. Säännöksen mukaan oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosi-

aalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Pykälän 2 momentin mukaan oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaisissa tarkoitettu kasvatuksen tukeminen.

Pykälän 3 momentin mukaan opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jonka käyttäytyminen on aiheuttanut 36 §:n 1 momentissa tarkoitettua kurinpitorangeistuksen (kirjallisen varoituksen tai erottamisen määrääjäksi) tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi 36 §:n 2 momentin nojalla, järjestetään tarvittava oppilashuolto.

36 §. *Kurinpito.* Pykälässä säädetään kurinpidosta. 1 momentin mukaan oppilasta, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, rangaistaan enintään kahden tunnin jälki-istunnolla, kirjallisella varoituksella tai erottamalla määrääjäksi, enintään kolmeksi kuukaudeksi. Seuraamukset ovat samat kuin voimassa olevan 36 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset seuraamukset. Erottaminen määrääjäksi edellyttää, että rikkomus on ollut vakava tai että oppilas lievemmän rangaistuksen saatuaan on jatkanut edellä määriteltyä epäasiallista käyttäytymistä. Kirjallinen varoitus ja erottaminen määrääjäksi ovat kurinpitorangeistuksia samoin kuin nykyään.

Pykälän 2 momentin mukaan opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Myös voimassa olevan säännöksen mukaan opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokasta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi.

Uusi keino on opetuksen epääminen. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häi-

ritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään. Säännös on sama kuin voimassa olevassa pykälässä.

Opetuksen epääminen on tarkoitettu äärimmäisen poikkeuksellisia tilanteita varten, jolloin oppilas vaarantaa muiden oppilaiden tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevien turvallisuuden taikka häiritsee kohtuuttomasti opetusta tai siihen liittyvää toimintaa. Kyseessä on turvaamistoimenpide eikä ole tarkoitus, että sitä käytettäisiin tavanomaisena ojentamiskeinona.

Toimivalta määrätä oppilas tai opiskelija poistumaan oppitunnilta tai muusta koulun tilaisuudesta kuuluisi toiminnasta vastaavalle rehtorille ja opettajalle. Toimivalta opetuksen epäämisessä kuuluisi rehtorille. Toimivallasta säädettäisiin asetuksella samoin kuin nykyään. Kun opettaja määrää oppilaan poistumaan luokkahuoneesta, oppilaan nimenomaisesta kuulemisesta ei ole säädetty eikä sitä tilanteen vuoksi voitane edellyttää. Sen sijaan oppilaan tai opiskelijan kuulemista on syytä edellyttää, ennen kuin rehtori päättää opetuksen epäämisestä jäljellä olevan työpäivän ajaksi. Koulutusta koskevissa laeissa esitetään säädettäväksi oppilaan, opiskelijan ja huoltajan kuulemisesta ennen kurinpitotoimen määräämistä. Nykyään kuulemista koskevat säännökset sisältyvät asetuksiin.

Tilanteessa, jossa opetuksen epääminen katsotaan välttämättömäksi, vaaditaan nopeita toimenpiteitä, joten oppilaan huoltajan kuulemista ei edellytetäisi.

36 a §. *Menettely kurinpitoasioissa ja erottamisen täytäntöönpano.* Pykälän 1 momentissa säädetään menettelystä ennen jälkiistuntoon määräämistä tai kurinpitorangaisuksen antamista. Pääosa näistä säännöksistä siirretään asetuksesta lakiin. Opetuksen epäämisestä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Kurinpitorangaisuksista vastaavia ilmoituksia ei tehdä, koska ennen niiden antamista edellytetään huoltajan ja sosiaaliviranomaisen kuulemista.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka

estää määräjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä ja että erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Voimassa olevassa 36 §:n 1 momentissa on samaa asiaa koskeva yleisluontoinen säännös, joka ei sisälly esityksen mukaiseen 36 §:ään.

Hallintolainkäyttölain 31 §:n 1 ja 2 momentissa ja 32 §:ssä säädetään lainvoimaa vailla olevan hallintopäätöksen täytäntöönpanosta. Esityksen mukaisessa 36 a §:n 4 momentissa säädetään lisäksi, että määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu. Säädetään, että määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kuin määräaikaisesta erottamisesta päätetään. Pykälän 6 momentina on säännös, jonka mukaan sen lisäksi, mitä hallintomenettelylaissa säädetään, menettelystä kurinpitoasioissa voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella.

36 b §. *Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen.* Pykälässä säädetään mahdollisuudesta häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistamiseen. Pykälän 1 momentin mukaan rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 3 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä. Jos oppilas koettaa vastarintaa tekeväällä välttää poistamisen, 2 momentin mukaan rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen koko-

naisarviointi huomioon ottaen.

Mahdollisuus puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen on tarkoitettu vain niitä poikkeuksellisia tilanteita varten, joissa muut toimenpiteet eivät ole auttaneet ja muiden oppilaiden tai opiskelijoiden oikeus opetukseen, työrauhaan tai turvallisuuteen vaatii välittömiä toimenpiteitä.

Poistettaessa vastarintaa tekevää oppilasta edellä mainituissa tapauksissa rehtori ja opettaja voisivat käyttää vain sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Tarpeellisia keinoja voisivat olla esimerkiksi väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvän oppilaan rauhoittaminen kiinni pitämällä ja taluttaminen pois tilanteesta. Käytettävät voimakeinot eivät oikeuttaisi tarpeettomaan tai liialliseen voimankäyttöön tai väkivaltaan.

36 c §. *Kurinpitomenettelyn suhde syyteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun.* Pykälässä säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syyteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Vastaavat säännökset ovat nykyään asetuksessa.

42 §. *Muutoksenhaku.* Muutoksenhausta säädetään pääpiirteittäin samoin kuin voimassa olevissa säännöksissä. Hallintolainkäyttölain mukaisen muutoksenhaun piiriin tulisi kuitenkin opetuksen järjestäjän päätös, joka koskee 13 §:ssä tarkoitettua uskonnon ja elämäntietämystiedon opetusta, sekä esityksen mukaisessa 31 a § säädettyä etua ja oikeutta koskeva päätös. Lääninhallitukselta haetaan muutosta samoihin päätöksiin kuin voimassa olevien säännösten mukaan. Oppilaaksi ottamista koskeva päätös, johon haetaan muutosta lääninhallitukselta, käsittää nykyään myös oppilaaksi ottamisen esiopetukseen. Valituskielloista, valitusajasta ja käsittelyn kiireellisyydestä säädetään samoin kuin voimassa olevissa säännöksissä. Oppilaan arvioinnin uusimisesta ja arvioinnin oikaisusta säädetään pykälän 7 momentissa yksityiskohtaisemmin kuin voimassa olevassa säännöksessä. Nykyään laissa on vain suppea arvioinnin oikaisua koskeva säännös ja oikaisuvaatimukseen annettua päätöstä koskeva muutoksenhakukielto.

Säädetään toimivaltaisesta hallinto-oikeu-

desta ja lääninhallituksesta silloin, kun opetusta järjestetään ulkomailla. Lääninoikeuden tilalle tulisi hallinto-oikeus.

1.2. Laki lukiolain muuttamisesta

10 §. *Tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet.* Lukion opetussuunnitelman perusteita koskevia säännöksiä täydennetään sisällyttämällä perusteisiin kodin ja oppilaitoksen yhteistyö sekä opiskelijahuolto. Yhteistyöstä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskukseen kanssa perusteiden laatimisen sa säädetään samalla tavalla kuin perusopetuslaissa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan tarvittaessa erikseen nuorille ja aikuisille annettavaa opetusta varten. Esityksen mukaan kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä ja opiskelijahuoltoa koskevia asioita ei sisällytetä aikuisille annettavaa opetusta varten laadittaviin opetussuunnitelman perusteisiin.

11 §. *Opetussuunnitelma.* Säädetään paikallisen opetussuunnitelman laatimisesta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa samoin kuin perusopetuksessa.

Opetussuunnitelman hyväksyy koulutuksen järjestäjä. Saman koulutuksen järjestäjän oppilaitoksia voi sijaita eri kunnissa. Opetussuunnitelmia laadittaessa on tarkoitus olla yhteistyössä sen kunnan tai niiden kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa, jossa kukin oppilaitos sijaitsee.

Samoin kuin perusopetuksessa lukiokoulutuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisen oppilashuollon järjestämistävasta.

13 §. *Erityiset opetusjärjestelyt.* Säädetään opiskelijan kuulemisesta ennen päätöksen tekemistä erityisistä opetusjärjestelyistä. Säännös on nykyään asetuksessa.

15 §. *Kokeilu.* Koulutuksen tai opetuksen kehittämiseksi järjestettävää kokeilua koskevia säännöksiä tarkennetaan. Kokeilussa voidaan poiketa tuntijaosta ja opetussuunnitelman perusteista sekä säännöksistä, jotka koskevat opetuksen laajuutta ja sisältöä tai opetuksen määrää. Kokeiluluvan myöntämisestä

säädetään samoin kuin perusopetuksessa.

21 §. *Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.* Pykälää, täydennetään samoin kuin perusopetuslain vastaavaa pykälää. Lukioihinkin laaditaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä järjestyssäännöt tai muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset. Aikuisten koulutuksessa näitä ei kuitenkaan edellytetä.

26 §. *Kurinpito.* Opiskelijaa, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, rangaistaan kirjallisella varoituksella, erottamalla määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, tai erottamalla asuntolasta määräajaksi, tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Seuraamukset ovat samat kuin voimassa olevan 26 §:n 1 momentin mukaiset seuraamukset. Voimassa olevassa säännöksessä asuntolasta erottamista ei ole eritelty määräaikaiseen ja lopulliseen. Erottaminen määräajaksi tai erottaminen asuntolasta edellyttää, että rikkomus on ollut vakava tai että opiskelija lievemmän rangaistuksen saatuaan on jatkanut edellä määritellyä epäsiällistä käyttäytymistä. Kirjallinen varoitus, erottaminen määräajaksi ja erottaminen asuntolasta ovat kurinpitorangeaistuksia samoin kuin nykyään.

Pykälän 2 momentin mukaan petusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Nykyään lukiolakiin ei sisälly mahdollisuutta määrätä opiskelija poistumaan. Lukion osalta säädetään mahdollisuudesta opetuksen epäämiseen samoin kuin perusopetuslaissa.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan 3 momentin mukaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua. Säännös on sama kuin voimassa olevassa laissa.

26 a §. *Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitorangeaistuksen täytäntöönpano.* Pykälän 1 momentissa säädetään menettelystä ennen kurinpitorangeaistuksen antamista. Pääosa näistä säännöksistä siirretään asetuksesta lakiin. Opetuksen epäamisestä on ilmoitettava

opiskelijan huoltajalle ja tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle samoin kuin perusopetuksen oppilaan osalta.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, ellei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin päättää. Pykälän 3 momentin mukaan määräaikaista erottamista tai asuntolasta erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kuin määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Menettelystä voidaan säätää lisäksi valtioneuvoston asetuksella samoin kuin perusopetuslain kurinpitosisäntösten mukaan.

26 b §. *Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen.* Pykälässä säädetään mahdollisuudesta häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamiseen samoin kuin perusopetuslain 36 b §:ssä.

36 c §. *Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun.* Pykälässä säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Vastaavat säännökset ovat nykyään asetuksessa.

29 §. *Muut edut.* Lukiolaissa otetaan käyttöön suomenkielinen käsite "opiskelijahuolto". Tästä syystä pykälän 2 momentin suomenkielinen sanamuoto tarkistetaan. Ruotsinkielinen sanamuoto jää ennalleen.

29 a §. *Opiskelijahuolto.* Opiskelijahuolto määritellään tavoitteiden mukaan samoin kuin perusopetuksen oppilahuolto. Koulutuksen järjestäjälle säädetään velvollisuus huolehtia siitä, että vammaiselle tai muusta syystä erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle annetaan tieto hänen käytettävissään olevista terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista ja hänet ohjataan hakeutumaan niihin palveluihin.

34 §. *Muutoksenhaku.* Muutoksenhausta esitetään säädettäväksi pääpiirteittäin samoin kuin voimassa olevissa säännöksissä. Valitus tehdään pääsääntöisesti hallinto-oikeuteen. Päätöksiin, joihin haetaan muutosta hallinto-oikeudelta, lisättäisiin erottaminen asuntolas-

ta määrääjäksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Lääninhallitukseen valitetaan samoista päätöksistä kuin nykyään. Opiskelijaksi ottamista koskevasta lääninhallituksen päätöksestä saa voimassa olevan säännöksen mukaan valittaa hallinto-oikeuteen. Esityksen mukaan hallinto-oikeuteen saa valittaa myös päätöksestä, joka koskee lukion suoritusajan pidentämistä tai opiskelijan katsomista eronneeksi. Valituskielloista, valitusajasta ja käsitellyn kiireellisyydestä säädetään muuten samoin kuin voimassa olevissa säännöksissä. Opiskelijan arvioinnin uusimisesta ja arvioinnin oikaisusta säädetään pykälän 6 momentissa. Vastaavat säännökset ovat nykyään asetuksessa, ja laissa on vain maininta arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta.

Säädetään toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta ja lääninhallituksesta silloin, kun opetusta järjestetään ulkomailla. Lääninoikeuden tilalle tulisi hallinto-oikeus.

1.3. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

13 §. *Koulutuksen tavoitteista päättäminen ja opetussuunnitelman perusteet.* Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman perusteita koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi sisällyttämällä perusteisiin kodin ja oppilaitoksen yhteistyö sekä opiskelija-huolto. Yhteistyöstä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen kanssa perusteiden laatimisessa säädettäisiin samalla tavalla kuin perusopetuslain 14 §:ssä ja lukiolain 10 §:ssä. Voimassa olevan pykälän mukaan opetussuunnitelman perusteet laaditaan tarvittaessa erikseen nuorille ja aikuisille annettavaa opetusta varten. Ammatillisessa peruskoulutuksessa ei ole laadittu opetussuunnitelman perusteita erikseen nuorille ja aikuisille annettavaa opetusta varten. Aikuisen ammatillinen peruskoulutus toteutetaan pääosin näyttötutkinnon perusteisiin pohjautavana. Säännös ehdotetaan siltä osin muutettavaksi vastaamaan nykykäytäntöä. Opetussuunnitelman perusteissa määrättävät kodin ja oppilaitoksen yhteistyön periaatteet koskevat käytännössä alle 18 vuotiaiden ammatillista koulutusta.

14 §. *Opetussuunnitelma.* Pykälässä säädetään paikallisen opetussuunnitelman laatimi-

sesta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa samoin kuin perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa.

Opetussuunnitelman hyväksyy koulutuksen järjestäjä. Saman koulutuksen järjestäjän oppilaitoksia voi sijaita eri kunnissa. Yhteistyön järjestäminen käytännössä kuuluu koulutuksen järjestäjälle.

Samoin kuin perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee määrätä kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisen oppilashuollon järjestämistä vasta.

20 §. *Erityisopetus.* Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa otetaan käyttöön suomenkielinen käsite "opiskelijahuolto". Tästä syystä pykälän 1 momentin sanamuoto tarkistetaan. Ruotsinkielinen sanamuoto jää ennalleen.

23 §. *Kokeilu.* Kokeilua koskevaa pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi. Kokeilussa voitaisiin poiketa tutkintojen rakenteesta, tutkinnoista ja niiden nimikkeistä, tutkintoihin sisältyvistä koulutusohjelmista, yhteisistä opinnoista ja niiden laajuudesta. Kokeiluyksiköt valittaisiin koulutuksen järjestäjien hakemuksesta siten, että kokeiluun otetaan mukaan tarvittava määrä kokeiluyksiköitä. Valtaosa ammatillisen koulutuksen kokeiluista on koulutusalaakohtaisia ja kokeiluyksiköiden määrä on vähäinen, usein yksikin koulutuksen järjestäjä. Kokeiluyksiköitä valittaessa kiinnitettäisiin huomiota alueelliseen ja kielelliseen edustavuuteen, mikäli se kokeilun laajuus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua. Kokeilulupa voitaisiin myöntää rajoitetuksi ajaksi, kuitenkin enintään neljäksi vuodeksi. Kokeilua voitaisiin jatkaa enintään neljällä vuodella. Kokeilussa tulisi noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa. Kuten voimassa olevassa laissa kokeiluluvat myöntää opetusministeriö. Opetushallitus myöntää luvan silloin kun kokeilussa poiketaan opetussuunnitelman perusteista.

28 §. *Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi perusopetuslain 29 §:ää ja lukiolain 21 §:ää vastaavasti. Ammatillista koulutusta järjestäviin oppilaitoksiinkin laaditaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta,

kiusaamiselta ja häirinnältä sekä järjestyssäännöt tai muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 19 §:n mukaan työnantaja vastaa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työntekijöiden osalta säädetään tai määrätään myös silloin kuin opiskelija ei ole työsuhteessa työnantajaan. Tammikuun 1 päivänä 2003 voimaan tulevan työturvallisuuslain (738/2002) 4 §:n mukaan lakia sovelletaan oppilaan ja opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä.

32 §. *Opiskelu-oikeuden menettäminen.* Pykälässä säädetään opiskelu-oikeuden menettämisestä. Säännöstä sovelletaan nykyisin musiikin ammatilliseen koulutukseen. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että sitä voitaisiin rajoitetuissa tilanteissa soveltaa myös muussa ammatillisessa koulutuksessa. Säännösehdotuksen mukaan opiskelija voi menettää oikeutensa opiskella, jos opinnot tai ammatissa toimiminen edellyttävät erityisiä taiteellisia tai muita ammatissa toimimisen edellyttämiä erityisiä valmiuksia ja jos on ilmeistä ettei opiskelijalla ole edellytyksiä opintojen asianmukaiseen suorittamiseen ja tutkintoon johtavassa ammatissa toimimiseen. Tällaisia tarpeita on erityisesti lentoturvallisuuteen liittyen ilmailualan ja lennonjohdon koulutuksessa, vaikka koulutukseen pääsyä edeltää perusteellinen ja monivaiheinen valintaprosessi. Lennonjohtajakoulutuksen simulaattorikoulutusvaiheessa opiskelijalta edellytetään hyvää kehittymiskykyä lentoliikenteen ja ilmatilanteiden hahmottamisessa ja toimintojensa priorisoinnissa liikennetilanteeseen sopiviksi. Lentoturvallisuushallinnon ilmaliikennepalvelukoulutusta koskevan viranomaismääräysten mukaan koulutus on heti keskeytettävä, jos oppilas koulutuksen aikana todetaan sopimattomaksi koulutukseen. Viranomaismääräykset perustuvat yleiseurooppalaisiin JAR-määräyksiin. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää, että säännöstä sovellettaisiin musiikin ammatillisen koulutuksen lisäksi lennonjohdon perustutkintoon johtavassa koulutuksessa.

35 §. *Kurinpito.* Pykälässä säädetään kurinpidosta samoin kuin lukiolain 26 §:ssä.

35 a §. *Menettely kurinpitoasiassa ja opis-*

keluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa sekä kurinpitorangeistuksen täytäntöönpano. Pykälässä säädetään menettelystä kurinpitoasiassa ja kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanosta vastaavasti kuin lukiolain 26 a §:ssä.

35 b §. *Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen.* Pykälässä säädetään mahdollisuudesta häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamiseen samoin kuin perusopetuslain 36 b §:ssä ja lukiolain 26 b §:ssä.

35 c §. *Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun.* Pykälässä säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Vastaavat voimassa olevan asetuksen säännökset kumottaisiin.

37 a §. *Opiskelijahuolto.* Opiskelijahuolto määritellään vastaavasti kuin lukiolaissa. Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä opiskelijaterveydenhuollon ja lastensuojelulaissa tarkoitettuja palveluita antavien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Opiskelijoille tulee antaa tieto näistä palveluista ja tarvittaessa ohjata hakemaan näitä palveluja.

38 §. *Opintososiaaliset edut erityisopetuksessa.* Ammatillisesta koulutuksesta annettussa laissa otetaan käyttöön suomenkielinen käsite "opiskelijahuolto". Tästä syystä pykälän 1 momentin sanamuoto tarkistetaan. Ruotsinkielinen sanamuoto jää ennalleen.

44 §. *Muutoksenhaku.* Pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijan erottamista opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta. Lääninhallitukseen valitetaan samoista päätöksistä kuin nykyään. Opiskelijaksi ottamista ja opiskelu-oikeuden menettämistä koskevasta päätöksestä saa voimassa olevan säännöksen mukaan valittaa hallinto-oikeuteen. Esityksen mukaan hallinto-oikeuteen saa valittaa myös päätöksestä, joka koskee 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi. Hallinto-oikeuden ja lääninhallituksen valituksesta antamaan päätökseen ei pääsääntöisesti ole jatkovalitusoikeutta. Tämä on perusteltua asioiden kiireellisyyden ja koulutyön jatkuvuuden

vuoksi.

Valitusoikeuden laajentamista koskemaan nykyistä laajemmin koulutuksen järjestäjän yksittäistä opiskelijaa koskevia päätöksiä ei pidetä perusteltuna, koska koulutuksen järjestäjät tekevät useita yksittäistä opiskelijaa koskevia sellaisia päätöksiä, jotka ovat luonteeltaan opetuksen järjestämiseen liittyviä ratkaisuja kuten opiskelijan työssäoppimispaikkaa ja oppisopimuskoulutuksen tietopuolisten opintojen järjestämistä koskevat ratkaisut.

44 a §. *Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.* Lakiin lisättäisiin uusi 44 a §, jossa säädettäisiin arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta. Säännös vastaa voimassa olevia ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen arvioinnin uusimista ja oikaisua koskevia säännöksiä, jotka kumottaisiin. Säännös siirrettäisiin asetuksesta lakiin yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevana.

1.4. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 ja 16 §:n muuttamisesta

11 §. *Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotettuja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä sovellettaisiin laissa tarkoitettuun koulutukseen: opiskeluoikeuden menettämistä koskevaa 32 §:n säännöstä, 35 a §:n säännöstä menettelystä kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa ja kurinpitorangaistuksen täytäntöönpanosta soveltuvin osin, 35 b §:n säännöstä häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta, 35 c §:n säännöstä kurinpito-menettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun sekä opiskelija-huoltoa koskevaa säännöstä.

16 §. *Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi arvioinnin uusimista ja oikaisua koskeva viittaus 44 a §:ään.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväk-

sytty ja vahvistettu.

Valtioneuvosto on 20 päivänä joulukuuta 2001 antanut asetuksen perusopetuslaissa tarkoitettuna opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001). Asetuksella on kumottu aikaisempi peruskoulun tuntijaosta annettu opetusministeriön päätös (873/1993). Asetuksen siirtymäsäännöksen mukaan aikaisempaa opetussuunnitelmaa voidaan noudattaa siihen saakka kunnes opetushallitus päättää mainitun asetuksen mukaisista opetussuunnitelman perusteista ja niiden mukaan laadittavien opetussuunnitelmien käyttöönotosta. Opetushallituksen tulee hyväksyä opetussuunnitelman perusteet niin, että saman asetuksen mukaiset opetussuunnitelmat otetaan viimeistenkin vuosiluokkien osalta käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2006.

Tarkoitus on, että syksyllä 2002 annetaan valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksen valtakunnallisista tavoitteista ja lukion tuntijaosta. Asetuksella on tarkoitus säätää, että Opetushallituksen tulee hyväksyä uuden asetuksen mukaiset opetussuunnitelman perusteet niin, että asetuksen mukaiset opetussuunnitelmat otetaan käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2005.

Ehdotettujen säännösten mukaiset perusopetuslain 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua kodin ja koulun välisen yhteistyön ja oppilashuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteet sekä 29 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräykset ja lukiolain vastaavissa säännöksissä tarkoitettua keskeiset periaatteet, tavoitteet ja määräykset sisällytettäisiin mainittuihin opetussuunnitelman perusteisiin. Kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon järjestämistä sekä perusopetuslain 29 §:n 2 momentissa tarkoitettua suunnitelmasta opetuksen järjestäjät päättäisivät niin, että päätökset tulisivat voimaan samanaikaisesti kuin mainittujen opetussuunnitelman perusteiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön eri vuosiluokilla. Lukiokoulutuksen järjestäjät päättäisivät näistä asioista siten, että päätökset tulisivat voimaan samanaikaisesti kuin uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön. Ammatillisessa koulutuksessa ehdotettujen 13 §:n 2 momentin ja 28 §:n 2 momentin säännösten mukaiset opetussuunnitelmat

otettaisiin käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2005.

Ehdotetussa perusopetuslain 29 §:n 3 momentissa, lukiolain 21 §:n 3 momentissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n 3 momentissa tarkoitetuista järjestys-säännöistä tai muista koulussa tai oppilaitok-sessa sovellettavista järjestysmääräyksistä Opetushallitus ei antaisi määräyksiä. Nämä järjestyssäännöt tai muut määräykset olisi otettava käyttöön viimeistään 1 päivänä elo-kuuta 2003.

Ennen näiden lakien voimaantuloa voidaan ryhtyä niiden täytäntöönpanemiseksi tarvit-taviin toimenpiteisiin.

3. Säättämisyjärjestys

Opetushallitus päättää asiantuntijaviran-omaisena kaikkien tässä esityksessä tarkoitet-tujen koulutusmuotojen opetussuunnitelman perusteista. Koska opetushallituksella on kodin ja koulun yhteistyön asiantuntemus sekä asiantuntemus oppilashuollon tukitoimien järjestämisessä koulun ja oppilaitoksen toi-minnan yhteydessä, myös näiden alueiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt otettaisiin mu-kaan opetussuunnitelman perusteisiin.

Käsitellessään hallituksen esitystä laiksi lukiolain 18 §:n muuttamisesta (HE 212/2002 vp) eduskunnan perustuslakivalio-kunta on lausunut muun muassa: "Ylioppilas-tutkinnon kehittäminen lukio-opintojen ja yhteiskunnan tarpeita vastaavaksi on sinänsä hyväksyttävä peruste panna toimeen rajattuja kokeiluja maan eri osissa. Säännösehdotus perustuu kuitenkin siinä määrin avoimeen lainsäädäntövalan delegointiin, että se ei täy-tä lailla säättämisen vaatimusta. Edellytykse-nä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä on, että lakiin sisältyy sääntely ylioppilastutkinnon raken-teesta ja tutkinnon sisältöä koskevista sei-koista sekä täsmälliset säännökset siitä, miltä osin tutkinto voidaan panna toimeen lain yleisistä säännöksistä poiketen. Lakiin tulee myös ottaa viranomaisen harkintavaltaa kos-kevat säännökset kokeilukoulujen tai paikka-kuntien valinnasta. Kokeilusäännöksille on

lisäksi asetettava voimassaolorajoitus siten, että ne ovat voimassa vain kokeiluun tarvit-tavan lyhyen ajan."

Esitykseen sisältyvät, kokeilua koskevat säännösehdotukset on valmisteltu valiokun-nan kanta huomioon ottaen.

Tarkoitus on nimenomaisesti säätää, että häiritsevä oppilas tai opiskelija, joka on mää-rätty poistumaan luokkahuoneesta, muusta ti-lasta, jossa opetusta annetaan, tai muusta koulun tilaisuudesta, ja oppilas tai opiskelija, jolta on evätty opetus, voidaan poistaa pai-kalta. Jos oppilas tai opiskelija koettaisi vas-tarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehto-rilla ja opettajalla olisi oikeus käyttää sellai-sia oppilaan tai opiskelijan poistamiseksi tar-peellisia voimakeinoja, joita säännöksissä mainitut seikat huomioon ottaen voidaan pi-tää puolustettavina. Koska häiritsevä tai uh-kaavasti käyttäytyvä oppilas voi tehdä toisten oppilaiden opiskelun mahdottomaksi tai häi-ritä kohtuuttomasti esimerkiksi koulun päät-täjäisilaisuutta, rehtorilla ja opettajalla tulee olla oikeus poistaa hänet paikalta.

Järjestyksen ja turvallisuuden valvonta koulussa ja oppilaitoksessa kuuluu rehtorille ja opettajalle heidän asemansa vuoksi. Esi-tyksen mukaiset säännökset selventäisivät rehtorin ja opettajan oikeuksia. Voimakeino-ja voisi käyttää myös rekisteröidyn yhteisön tai säätiön palveluksessa oleva rehtori ja opettaja. Oppilaan tai opiskelijan poistamista näissä tilanteissa ei ole pidettävä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna merkittävänä julkisen vallan käyttönä.

Esitys ei sisällä säännöksiä, jotka edellyt-täisivät perustuslain mukaista säätämisyjärjes-tystä. Kuitenkin esitykseen sisältyy eräitä pe-rusoikeuksien toteutumisen kannalta ja oike-ussääntöjen antamista koskevan valtuutuksen kannalta merkityksellisiä asioita. Näistä syis-tä hallitus pitää suotavana, että eduskunta pyytää esityksestä pyydetään perustuslakiva-liokunnan lausunnon.

Edellä esitetyn nojalla annetaan Eduskun-nan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotuk-set:

1.

Laki**perusopetuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 3 §:n 2 momentti, 14 §:n 2 momentti ja 3 momentti, 20 §, 26 §:n 1 momentti, 31 §:n 1 momentti ja 36 ja 42 § sellaisena kuin niistä on 14 §:n 3 momentti laissa 1288/1999, sekä
lisätään 15 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 17 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, 18 §:ään uusi 2 momentti, 22 §:ään uusi 3 momentti, 26 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 29 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, lakiin uusi 31 a ja 36 a—36 c § seuraavasti:

3 §

Opetuksen järjestämisen perusteet

Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

14 §

Tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet

Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun tässä laissa tarkoitettun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).

Opetusministeriö valmistelee 1 momentissa tarkoitettun tuntijakoa koskevan päätöksen esiopetusta koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Opetushallitus valmistelee 2 momentissa tarkoitettun opetussuunnitelman perusteita koske-

van päätöksen esiopetusta, oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen kanssa.

15 §

Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma tulee, siltä osin kuin sen perusteista säädetään 14 §:n 3 momentissa, laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja koulun yhteistyön sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisen oppilashuollon järjestämistavasta.

17 §

Erityisopetus

Ennen päätöstä, jolla oppilas otetaan tai siirretään 2 momentissa tarkoitettuun erityisopetukseen, tulee neuvotella oppilaan huolta-

jan kanssa sekä, jos mahdollista, hankkia oppilaasta ja hänen oppimisedellytyksistään psykologinen tai lääketieteellinen tutkimus taikka sosiaalinen selvitys.

18 §

Erityiset opetusjärjestelyt

Jos oppilaan huoltaja ei ole tehnyt esitystä opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitettulla tai sen nojalla säädetyllä tavalla, on huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä opetuksessa on vastaavasti varattava oppilaalle tilaisuus tulla kuulluksi.

20 §

Kokeilu

Koulutuksen tai opetuksen kehittämiseksi järjestettävässä kokeilussa voidaan poiketa 14 §:ssä tarkoitetusta tuntijaosta ja opetus-suunnitelman perusteista sekä säännöksistä, jotka koskevat:

- 1) oppilaalle annettavan opetuksen vuosittaista ja viikoittaista määrää sekä oppilaan päivittäistä työmäärää;
- 2) koulunkäynnin aloittamisajankohtaa; ja
- 3) vuosiluokalta toiselle siirtymistä.

Kokeilulupa myöntää opetusministeriö. Jos kokeilussa ei poiketa 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetut säännöksistä eikä tuntijaosta, kokeiluluvan myöntää opetushallitus.

Kokeilulupa myönnetään opetuksen järjestäjän hakemuksesta. Kun samaan kokeiluun osallistuu useiden opetuksen järjestäjien kouluja, koulut valitaan alueellisesti ja kieliryhmittäin mahdollisimman edustavasti.

Kokeilulupa voidaan myöntää enintään kolmeksi vuodeksi ja sitä voidaan jatkaa enintään kahdella vuodella. Kokeilussa tulee noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa.

22 §

Oppilaan arviointi

Jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

26 §

Oppivelvollisuuden suorittaminen

Oppivelvollisen on osallistuttava tämän lain mukaisesti järjestettyyn perusopetukseen tai saatava muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Edellä 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan tulee osallistua oppivelvollisuuden alkamisvuonna järjestettävään esiopetukseen.

Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.

29 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetus-suunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta.

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun estettä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

31 §

Opetuksen maksuttomuus

Opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä työvälaineet ja työvälineet ovat oppilaalle maksuttomia. Vammalla ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on lisäksi oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälaineet sekä 39 §:n nojalla järjestettävät palvelut.

31 a §

Oppilashuolto

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa (66/1972) tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa (683/1983) tarkoitettu kasvatuksen tukeminen.

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jonka käyttäytyminen on aiheuttanut jäljempänä 36 §:n 1 momentissa tarkoitettun kurinpitöraangaistuksen tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi 36 §:n 2 momentin nojalla, järjestetään tarvittava oppilashuolto.

36 §

Kurinpito

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-

istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitöraangaistuksia.

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.

36 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kurinpitöraangaistuksen antamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä, luokasta tai muusta opetustilasta poistamista lukuun ottamatta, on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäamisestä tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva

henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on voimassa, mitä hallintolainkäyttölain (430/1999) 31 §:n 1 ja 2 momentissa ja 32 §:ssä säädetään, ja lisäksi, mitä jäljempänä 3 momentissa säädetään.

Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kuin määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Sen lisäksi, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään, menettelystä kurinpi-toasioissa voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

36 b §

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 3 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua opetuksen epäamisestä. Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirintä vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

36 c §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireillä- oloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin oppilasta vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut oppilaan syyteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut oppilaan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta. Oppilas saadaan kuitenkin erottaa määräajaksi, jos se oppilaan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

42 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun opetuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee 13 §:ssä tarkoitettua uskonnon ja elämäntietämystiedon opetusta, oppilaalle annettavaa varoitusta, oppilaan määräaikaista erottamista, 31, 31 a, 32, 33 §:ssä ja 34 §:n 1 momentissa säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) oppilaaksi ottamista;
- 2) oppilaan ottamista tai siirtämistä 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuun erityisopetukseen vastoin huoltajan tahtoa;
- 3) 18 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä; sekä
- 4) 27 §:ssä säädettyä perusopetuksen poikkeavaa aloittamisajankohtaa.

Päätökseen, jonka lääninhallitus on antanut 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua asiassa koskevasta valituksesta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta päätöksestä ja päätöksestä, jolla oppilaille on annettu kirjallinen varoitus tai hänet on erotettu määräajaksi, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu oppilaan huoltajalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitetut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Muuhun kuin tässä pykälässä säädettyyn tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tehtyyn nimettyä oppilasta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallinto-oikeuden ja lääninhallituksen päätökseen, jolla on ratkaistu 3 ja 4 momentissa tarkoitettu asia, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 22 §:ssä tarkoitettuun oppilaan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Oppilaan huoltaja voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä tai vuosiluokalle jättämistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista. Jos oppilaan huoltaja on tyytymätön pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua lääninhallitukselta. Arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta säädetään tarkemmin asetuksella.

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen lääninhallitus

on Etelä-Suomen lääninhallitus.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 14 §:n 2 momentissa tarkoitetut kodin ja koulun välisen yhteistyön ja oppilashuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteet sekä 29 §:n 2 momentissa tarkoitetut määräykset sisällytetään opetussuunnitelman perusteisiin, joiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön kullakin vuosiluokalla opetushallituksen määrääminä ajankohtina, viimeistenkin vuosiluokkien osalta viimeistään 1.8.2006. Kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon järjestämistavasta sekä 29 §:n 2 momentissa tarkoitettua suunnitelmasta päätetään niin, että päätökset tulevat voimaan samanaikaisesti kuin mainittujen opetussuunnitelman perusteiden mukaan laadittu opetussuunnitelma otetaan käyttöön kullakin vuosiluokalla.

Tämän lain 29 §:n 3 momentin mukaiset järjestyssäännöt tai muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset tulee ottaa käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2003.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

2.

Laki**lukiolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lukiolain (629/1998) 10 §:n 2 ja 3 momentti, 15 ja 26 §, 29 §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto ja 34 § sellaisena kuin niistä on 10 §:n 2 momentti laissa 1184/199, sekä *lisätään* 10 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 11 §:ään uusi 4 momentti, 13 §:ään uusi 2 momentti, 21 §:ään uusi 2—4 momentti ja lakiin uusi 26 a, 26 b, 26 c ja 29 a § seuraavasti:

10 §

Tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet

Opetushallitus päättää eri aineiden, aine-ryhmien ja aihekokonaisuuksien, sekä muun tässä laissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä oppilaitoksen ja kodin yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).

Opetushallitus valmistelee 2 momentissa tarkoitetun opetussuunnitelman perusteita koskevan päätöksen kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä sekä opiskelijahuoltoa koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen kanssa.

Tässä tarkoitetut päätökset tehdään tarvittaessa erikseen nuorille ja aikuisille annettavaa opetusta varten. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä ja opiskelijahuoltoa koskevia asioita ei sisällytetä aikuisille annettavaa opetusta varten laadittaviin opetussuunnitelman perusteisiin.

11 §

Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma tulee, siltä osin kuin

sen perusteista säädetään 10 §:n 3 momentissa, laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavasta.

13 §

Erityiset opetusjärjestelyt

Jos opiskelija ei ole tehnyt esitystä opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitetulla tai sen nojalla säädetyllä tavalla, hänelle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

15 §

Kokeilu

Koulutuksen tai opetuksen kehittämiseksi järjestettävässä kokeilussa voidaan poiketa 10 §:ssä tarkoitetusta tuntijaosta ja opetussuunnitelman perusteista sekä säännöksistä, jotka koskevat opetuksen laajuutta ja sisältöä tai opetuksen määrää.

Kokeiluluvan myöntää opetusministeriö. Jos kokeilussa ei poiketa opetuksen laajuutta ja sisältöä tai opetuksen määrää koskevista säännöksistä eikä tuntijaosta, kokeiluluvan

myöntää opetushallitus.

Kokeilulupa myönnetään koulutuksen järjestäjän hakemuksesta. Kun samaan kokeiluun osallistuu useiden koulutuksen järjestäjien oppilaitoksia, oppilaitokset valitaan alueellisesti ja kieliryhmittäin mahdollisimman edustavasti.

Kokeilulupa voidaan myöntää enintään kolmeksi vuodeksi ja sitä voidaan jatkaa enintään kahdella vuodella. Kokeilussa tulee noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa.

21 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Mitä edellä 2 momentissa säädetään, ei koske aikuisten koulutukseen tarkoitettuja opetussuunnitelman perusteita eikä opetussuunnitelmia. Aikuisten koulutusta varten ei tarvitse myöskään hyväksyä järjestyssääntöjä eikä muita määräyksiä.

26 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erot-

taa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangaistuksia.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

26 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Ennen 26 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettua päätöstä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti taikka epäilty rikos tai siihen liittyvä seikka, kuultava opiskelijaa ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kurinpitorangaistuksen antamista on opiskelijan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 26 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä, luokasta tai muusta opetustilasta poistamista lukuun ottamatta, on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäamisestä tarvittaessa oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Edellä 26 §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitettujen toimenpiteistä tulee antaa päätös, ja 26 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimenpiteet tulee kirjata.

Opiskelijan määräaikaista erottamista tai asuntolasta erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, ellei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin päättää.

Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kuin määräaikaisesta erottamisesta tai asuntolasta erottamisesta päätetään.

Sen lisäksi, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään, menettelystä kurinpi-toasioissa voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

26 b §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon 26 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epämisestä. Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

26 c §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireillä-oloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteen, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määräajaksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta, jos se opiskeli-

jan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

29 §

Muut edut

Vammaisella tai muusta syystä erityistä tukea tarvitsevalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opetuspalveluihin ja opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin siten kuin siitä erikseen säädetään.

29 a §

Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan hyvän opimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että 29 §:n 2 momentissa tarkoitettulle opiskelijalle annetaan tieto hänen käytettävissään olevista terveydenhuollon ja sosiaali-huollon palveluista ja hänet ohjataan hakeutumaan näihin palveluihin.

34 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, opiskelijan erottamista asuntolasta määräajaksi tai lopullisesti, koulutuksesta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 28 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 13 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä;

3) muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista; sekä

4) lukion suoritusajan pidentämistä ja opiskelijan katsomista eronneeksi lukiosta.

Päätökseen, jonka lääninhallitus on antanut opiskelijaksi ottamista, lukion suoritusajan pidentämistä tai opiskelijan katsomista eronneeksi koskevaan valitukseen, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista määräajaksi tai lopullisesti, koulutuksesta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi, taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitettua asiaa tulee käsitellä kiireellisinä.

Muuhun kuin tässä pykälässä säädettyyn tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tehtyyn nimettyä oppilasta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallinto-oikeuden päätökseen ja lääninhallituksen päätökseen, jolla on ratkaistu 3 tai 4 momentissa tarkoitettu asia, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista. Jos opiskelija on tyytymätön pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua lääninhallitukselta. Arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta säädetään tarkemmin

asetuksella.

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen lääninhallitus on Etelä-Suomen lääninhallitus.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettua kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteet sekä 21 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräykset sisällytetään opetussuunnitelman perusteisiin, joiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön opetushallituksen määräämänä ajankohtana, jonka viimeisestä mahdollisesta päivämäärästä säädetään lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja opiskelijahuollon järjestämistä koskeva sekä 21 §:n 2 momentissa tarkoitettu suunnitelma päätetään niin, että päätökset tulevat voimaan samanaikaisesti kuin mainittujen opetussuunnitelman perusteiden mukaan laadittu opetussuunnitelma otetaan käyttöön.

Tämän lain 21 §:n 3 momentin mukaiset järjestyssäännöt tai muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset tulee ottaa käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2003.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

3.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammatillisesta koulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (630/1998) 13 §:n 2 momentti, 20 §:n 1 momentin suomenkielinen sanamuoto, 23 §, 32 ja 35 §, 38 §:n 1 momentin suomenkielinen sanamuoto ja 44 § sekä

lisätään 13 §:ään uusi 3 momentti, 14 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 28 §:ään uusi 2 ja 3 momentti ja lakiin uusi 35 a—35 c, 37 a ja 44 a § seuraavasti;

13 §

Koulutuksen tavoitteista päättäminen ja opetussuunnitelman perusteet

Opetushallitus päättää koulutusaloittain ja tutkinnoittain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).

Opetushallitus valmistelee 2 momentissa tarkoitettua opetussuunnitelman perusteita koskevan päätöksen kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä sekä opiskelijahuoltoa koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen kanssa.

14 §

Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma tulee, siltä osin kuin sen perusteista säädetään 13 §:n 3 momentissa, laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia teh-

täviä hoitavien viranomaisten kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavasta.

20 §

Erityisopetus

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai opiskelijahuollon palveluja tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

23 §

Kokeilu

Opetusministeriö voi myöntää luvan tässä laissa tarkoitettua koulutuksen kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämiseen. Kokeilussa voidaan poiketa tutkintojen rakenteesta, tutkinnoista ja niiden nimikkeistä, tutkintoihin sisältyvistä koulutusohjelmista, yhteisistä opinnoista ja opintojen laajuudesta. Opetushallitus voi myöntää luvan sellaisen kokeilun

järjestämiseen, jossa poiketaan opetussuunnitelman perusteista.

Kokeiluun osallistuvat koulutuksen järjestäjät valitaan hakemuksesta. Kokeiluyksiköitä valittaessa kokeiluun otetaan mukaan tarvittava määrä koulutuksen järjestäjiä siten, että kokeilulle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Kokeiluyksiköiden valinnassa otetaan huomioon kokeiluyksiköiden alueellinen ja kielellinen edustavuus, mikäli se kokeilun laajuus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua.

Kokeilulupa voidaan myöntää rajoitetuksi ajaksi, kuitenkin enintään neljäksi vuodeksi siten, että kokeilun tavoitteet toteutuvat. Kokeilua voidaan jatkaa enintään neljällä vuodella. Kokeilussa tulee noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa.

28 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

32 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija voi menettää oikeutensa opiskella, jos opinnot tai ammatissa toimiminen edellyttävät erityisiä taiteellisia tai muita ammatissa toimimisen edellyttämiä erityisiä valmiuksia ja jos on ilmeistä, ettei opiskelijalla ole edellytyksiä opintojen asianmukaiseen suorittamiseen tai tutkintoon johtavassa

ammattissa toimimiseen. Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

35 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangaistuksia.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

35 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa sekä kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Ennen opiskelijan määräaikaista erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangaistukseen syyntä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä,

kuultava opiskelijaa sekä hankittava tarpeellinen selvitys. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 35 §:n 2 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä, luokasta tai muusta opetustilasta poistamista lukuun ottamatta, on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Ennen 32 §:ssä tarkoitetun opiskeluoikeuden menettämistä koskevan päätöksen tekemistä on kuultava opiskelijaa ja hänen huoltajaansa sekä hankittava tarpeellinen selvitys.

Kurinpitorangaistuksista ja opiskeluoikeuden menettämisestä tulee antaa kirjallinen päätös ja 35 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden tulee kirjata.

Opiskelijan määräaikaista erottamista tai opiskelija-asuntolasta erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin päättä.

Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kuin määräaikaista erottamisesta tai asuntolasta erottamisesta päätetään.

Menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa on lisäksi voimassa mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään.

35 b §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka oppilaitoksen tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 35 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 35 §:n 2 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä. Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

35 c §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireillä- oloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määräajaksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

37 a §

Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Opiskelijaterveydenhuollosta säädetään kansanterveyslaissa (66/1972) ja opiskelijoiden sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi tarvittavista palveluista lastensuojelulaissa (683/1983).

Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä 2 momentissa tarkoitettuja palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa sekä antaa opiskelijoille tieto näistä eduista ja palveluista. Tarvittaessa opiskelija tulee ohjata hakemaan näitä etuja ja palveluita.

38 §

Opintososiaaliset edut erityisopetuksessa

Erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalve-

luihin, muihin opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Vammaisille opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.

44 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, opiskelijan erottamista opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, koulutuksesta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 37, 38 ja 39 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä;
- 3) 30 §:ssä säädettyä opintojen hyväksi lukemista;
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi; sekä
- 5) 32 §:ssä säädettyä opiskeluoikeuden menettämistä.

Päätökseen, jonka lääninhallitus on antanut opiskelijaksi ottamista, opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevasta valituksesta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista määräajaksi tai opiskelun jäljellä olevaksi ajaksi, opiskelusta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi, taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitettut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Muuhun kuin tässä pykälässä säädettyyn tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen

perusteella tehtyyn nimettyä opiskelijaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallinto-oikeuden ja lääninhallituksen päätökseen, jolla on ratkaistu 3 ja 4 momentissa tarkoitettu asia, ei saa hakea muutosta valittamalla.

44 a §

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Opiskelija voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää opintojen etenemistä tai tutkinnon suorittamista koskevan arvioinnin uusimista. Kirjallinen pyyntö tehdään rehtorille. Uudesta arvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Oppisopimuskoulutuksessa pyyntö tehdään työpaikalla tapahtuvasta koulutuksesta työntantajalle. Tietopuolisessa opetuksessa noudatetaan, mitä 1 momentissa säädetään.

Jos opiskelija on tyytymätön 1 ja 2 momentissa tarkoitettusta pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, opiskelija hän voi pyytää arviointiin oikaisua lääninhallitukselta. Oppisopimuskoulutuksessa uuteen arviointiin pyydetään oikaisua koulutuksen järjestäjältä. Lääninhallitus ja koulutuksen järjestäjä voivat, jos päätös on ilmeisesti virheellinen, velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteet sekä 28 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräykset sisällytetään opetussuunnitelman perusteisiin, joiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2005. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja opiskelijahuollon järjestämistävasta sekä 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua suunnitelmasta päätetään niin, että päätökset tulevat voimaan samanaikaisesti

viimeistään 1 päivänä elokuuta 2005.

Tämän lain 28 §:n 3 momentin mukaiset järjestyssäännöt tai muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset tulee ottaa käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta

2003.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 ja 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (631/1998) 11 § sekä;

lisätään 16 §:ään uusi 6 a kohta seuraavasti:

11 §

Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä:

1) 26 §:n 1 momentin säännöksiä vapaasta hakeutumis-oikeudesta ammatilliseen koulutukseen, lukuun ottamatta henkilöstökoulutusta;

2) 27 §:n 3 ja 5 momentin säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista;

3) 28 §:n säännöksiä turvallisesta opiskeluympäristöstä;

4) 29 §:n säännöksiä oikeudesta saada opetusta;

5) 30 §:n säännöksiä opintojen hyväksilukemisesta soveltuvin osin;

6) 32 §:n säännöksiä opiskeluoikeuden menettämisestä;

7) 33 §:n säännöksiä opiskelijan salassapitovelvollisuudesta;

8) 34 §:n säännöksiä opiskelijan velvollisuuksista;

9) 35 §:n säännöksiä opiskelijan kurinpidosta;

10) 35 a §:n säännöksiä menettelystä kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden menettämisestä koskevassa asiassa sekä kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanosta soveltuvin osin;

11) 35 b §:n säännöksiä häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta;

12) 35 c §:n säännöksiä kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun;

13) 36 §:n säännöksiä opiskelijoiden kuulemisesta;

14) 37 a §:n säännöksiä opiskelijahuollosta; sekä

15) 39 §:n säännöksiä opintososiaalisista eduista oppisopimuskoulutuksessa.

16 §

Ammattillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä;

— — — — —

6 a) 44 a §:n säännöksiä arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 11 §:n 3 kohdassa tarkoitetut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain

28 §:n 3 momentin mukaiset järjestyssäännöt tai muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset tulee ottaa käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2003

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Maija Rask*

1.

Laki**perusopetuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 3 §:n 2 momentti, 14 §:n 2 momentti ja 3 momentti, 20 §, 26 §:n 1 momentti, 31 §:n 1 momentti sekä 36 ja 42 §, sellaisena kuin niistä on 14 §:n 3 momentti laissa 1288/1999, sekä
lisätään 15 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 17 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, 18 §:ään uusi 2 momentti, 22 §:ään uusi 3 momentti, 26 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 29 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, lakiin uusi 31 a ja 36 a—36 c § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

Opetuksen järjestämisen perusteet

 Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti.

 Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.
 -----

14 §

Tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet

 Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien sekä oppilaanohjauksen ja muun tässä laissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (*opetussuunnitelman perusteet*).

 Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun tässä laissa tarkoitettun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista (*opetussuunnitelman perusteet*).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Opetusministeriö valmistelee 1 momentissa tarkoitetun tuntijakoa koskevan päätöksen esiopetusta koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, ja opetushallitus valmistelee 2 momentissa tarkoitetun opetussuunnitelman perusteita koskevan päätöksen esiopetusta koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusten kanssa.

Opetusministeriö valmistelee 1 momentissa tarkoitetun tuntijakoa koskevan päätöksen esiopetusta koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Opetushallitus valmistelee 2 momentissa tarkoitetun opetussuunnitelman perusteita koskevan päätöksen esiopetusta, *oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä* koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusten kanssa.

15 §

Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma tulee, siltä osin kuin sen perusteista säädetään 14 §:n 3 momentissa, laatia yhteistyössä koulun kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja koulun yhteistyön sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisen oppilashuollon järjestämistavasta.

17 §

Erytisopetus

Ennen päätöstä, jolla oppilas otetaan tai siirretään 2 momentissa tarkoitettuun erityisopetukseen, tulee neuvotella oppilaan huoltajan kanssa sekä, jos mahdollista, hankkia oppilaasta ja hänen oppimisedellytyksistään psykologinen tai lääketieteellinen tutkimus taikka sosiaalinen selvitys.

Erityiset opetusjärjestelyt

Jos oppilaan huoltaja ei ole tehnyt esitystä opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitettulla tai sen nojalla säädetyllä tavalla, on huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Muille kuin oppivelvollisille järjestettävissä opetuksessa on vastaavasti varattava oppilaalle tilaisuus tulla kuulluksi.

20 §

Kokeilu

Asianomainen ministeriö voi myöntää luvan sellaisen tässä laissa tarkoitetun opetuksen kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämiseen, jossa poiketaan tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen opetusta koskevista säännöksistä sekä niiden nojalla annetuista opetusta koskevista säännöksistä ja määräyksistä. Opetushallitus voi myöntää luvan sellaisen kokeilun järjestämiseen, jossa poiketaan opetushallituksen antamista määräyksistä.

Kokeilussa tulee noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa.

20 §

Kokeilu

Koulutuksen tai opetuksen kehittämiseksi järjestettävässä kokeilussa voidaan poiketa 14 §:ssä tarkoitetusta tuntijaosta ja opetussuunnitelman perusteista sekä säännöksistä, jotka koskevat:

1) oppilaalle annettavan opetuksen vuosittaista ja viikoittaista määrää sekä oppilaan päivittäistä työmäärää;

2) koulunkäynnin aloittamisajankohtaa; ja

3) vuosiluokalta toiselle siirtymistä.

Kokeiluluvan myöntää opetusministeriö. Jos kokeilussa ei poiketa 1 momentin 1—3 kohdasta tarkoitetuista säännöksistä, kokeiluluvan myöntää kuitenkin opetushallitus.

Kokeilulupa myönnetään opetuksen järjestäjän hakemuksesta. Kun samaan kokeiluun osallistuu useiden opetuksen järjestäjien kouluja, koulut valitaan alueellisesti ja kieliryhmittäin mahdollisimman edustavasti.

Kokeilulupa voidaan myöntää enintään kolmeksi vuodeksi ja sitä voidaan jatkaa enintään kahdella vuodella. Kokeilussa tulee noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa.

22 §

Oppilaan arviointi

Jollei oppilaan huoltaja ole tehnyt esitystä oppilaan jättämisestä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi, huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

26 §

Oppivelvollisuuden suorittaminen

Oppivelvollisen on osallistuttava tämän lain mukaisesti järjestettyyn perusopetukseen tai saatava muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Edellä 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan tulee osallistua oppivelvollisuuden alkamisvuonna järjestettävään esiopetukseen. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.

26 §

Oppivelvollisuuden suorittaminen

Oppivelvollisen on osallistuttava tämän lain mukaisesti järjestettyyn perusopetukseen tai saatava muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Edellä 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan tulee osallistua oppivelvollisuuden alkamisvuonna järjestettävään esiopetukseen.

Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.

29 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta.

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut koulussa so-

vellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

31 §

Opetuksen maksuttomuus

Opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä työvälineet ja työaineet ovat oppilaalle maksuttomia. Vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on lisäksi oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetus- ja oppilashuoltopalvelut, erityiset apuvälineet sekä 39 §:n nojalla järjestettävät palvelut.

31 §

Opetuksen maksuttomuus

Opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä työvälineet ja työaineet ovat oppilaalle maksuttomia. Vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on lisäksi oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä 39 §:n nojalla järjestettävät palvelut.

31 a §

Oppilashuolto

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa (66/1972) tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa (683/1983) tarkoitettu kasvatuksen tukeminen.

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jonka käyttäytyminen on aiheuttanut 36 §:n 1 momentissa tarkoitettun kurinpitorangaistuksen tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi 36 §:n 2 momentin nojalla, järjestetään tarvittava oppilashuolto.

36 §

Kurinpito

Oppilasta, joka rikkoo järjestystä, menettelee vilpillisesti tai käyttäytyy muuten epäasiallisesti, voidaan rangaista kurinpidollisesti. Kurinpitorangaistuksia ovat kirjallinen varoitus ja oppilaan erottaminen enintään kolmeksi kuukaudeksi. *Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, ettei oppilas erottamisen aikana jää jälkeen opetuksesta.*

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokasta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi. Epäasiallisesti käyttäytyvä oppilas voidaan määrätä enintään kahden tunnin jälki-istuntoon.

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suoritamaan tehtäviään.

Sen lisäksi mitä hallintomenettelylaissa säädetään, menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa säädetään asetuksella.

36 §

Kurinpito

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitorangaistuksia.

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämisestä tilaisuudesta. *Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.*

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suoritamaan tehtäviään.

36 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kurinpitorangaistuksen antamista on

oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä, luokasta tai muusta opetustilasta poistamista lukuun ottamatta, on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäamisestä tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on voimassa, mitä hallintolainkäyttölain (430/1999) 31 §:n 1 ja 2 momentissa ja 32 §:ssä säädetään, ja lisäksi, mitä jäljempänä 4 momentissa säädetään.

Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Sen lisäksi, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään, menettelystä kurinpitoasioissa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

36 b §

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta

taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä. Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

36 c §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin oppilasta vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut oppilaan syyteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut oppilaan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta. Oppilas saadaan kuitenkin erottaa määrääjäksi, jos se oppilaan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

42 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettun opetuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee oppilaalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista tai 31—33 §:ssä ja 34 §:n 1 momentissa säädettyä etua ja oikeutta, haetaan

42 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun opetuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee 13 §:ssä tarkoitettua uskonnon ja elämäntutkimustiedon opetusta, oppilaalle annettavaa varoitusta, oppilaan määräaikaista erottamista,

muutosta valittamalla lääninoikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) oppilaaksi ottamista;
- 2) oppilaan ottamista tai siirtämistä 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuun erityisopetukseen vastoin huoltajan tahtoa;
- 3) 18 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyitä; sekä
- 4) 27 §:ssä säädettyä perusopetuksen poikkeavaa aloittamisajankohtaa.

Päätökseen, jonka lääninhallitus on antanut 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua asiaa koskevasta valituksesta, haetaan muutosta lääninoikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee oppilaalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista tai 2 ja 3 momentissa tarkoitettua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu oppilaan huoltajalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitettut valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.

Muuhun kuin tässä pykälässä säädettyyn tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tehtyyn nimettyä oppilasta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Lääninoikeuden ja lääninhallituksen 3 ja 4 momentissa tarkoitettua valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Oikaisun hakemisesta oppilaan suorituksen arviointiin säädetään asetuksella. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

31, 31 a, 32, 33 §:ssä ja 34 §:n 1 momentissa säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) oppilaaksi ottamista;
- 2) oppilaan ottamista tai siirtämistä 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuun erityisopetukseen vastoin huoltajan tahtoa;
- 3) 18 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyitä; sekä
- 4) 27 §:ssä säädettyä perusopetuksen poikkeavaa aloittamisajankohtaa.

Päätökseen, jonka lääninhallitus on antanut 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua asiassa koskevasta valituksesta, haetaan muutosta valittamalla *hallinto-oikeudelta* siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus 2 tai 3 momentissa *tarkoitettua päätöksestä ja päätöksestä, jolla oppilaalle on annettu kirjallinen varoitus tai hänet on erotettu määräajaksi*, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu oppilaan huoltajalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitettut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Muuhun kuin tässä pykälässä säädettyyn tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tehtyyn nimettyä oppilasta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. *Hallinto-oikeuden ja lääninhallituksen päätökseen, jolla on ratkaistu 3 ja 4 momentissa tarkoitettu asia*, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 22 §:ssä tarkoitettuun oppilaan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Oppilaan huoltaja voi pyytää rehtorilta opinnoissa etene mistä tai vuosiluokalle jättämistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista. Jos oppilaan huoltaja on tyytymätön pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua lääninhallitukselta. Arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta säädetään tarkemmin asetuksella.

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin

hallinto-oikeus ja toimivaltainen lääninhallitus on Etelä-Suomen lääninhallitus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 14 §:n 2 momentissa tarkoitettu kodin ja koulun välisen yhteistyön ja oppilashuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteet sekä 29 §:n 2 momentissa tarkoitettut määräykset sisällytetään opetussuunnitelman perusteisiin, joiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön kullakin vuosiluokalla opetushallituksen määrääminä ajankohtina, viimeistenkin vuosiluokkien osalta viimeistään 1 päivästä elokuuta 2006. Kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon järjestämistavasta sekä 29 §:n 2 momentissa tarkoitettusta suunnitelmasta päätetään niin, että päätökset tulevat voimaan samanaikaisesti kuin mainittujen opetussuunnitelman perusteiden mukaan laadittu opetussuunnitelma otetaan käyttöön kullakin vuosiluokalla.

Tämän lain 29 §:n 3 momentissa tarkoitettut järjestyssäännöt tai muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset tulee ottaa käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2003.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanemiseksi tarvitta-
viin toimenpiteisiin.

2.

Laki**lukiolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lukiolain (629/1998) 10 §:n 2 ja 3 momentti, 15 ja 26 §, 29 §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto ja 34 §, sellaisena kuin niistä on 10 §:n 2 momentti laissa 1184/1998, sekä *lisätään* 10 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 11 §:ään uusi 4 momentti, 13 §:ään uusi 2 momentti, 21 §:ään uusi 2—4 momentti ja lakiin uusi 26 a—26 c ja 29 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet

Opetushallitus päättää eri aineiden, aine-ryhmien ja aihekokonaisuuksien sekä opinto-ohjauksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (*opetussuunnitelman perusteet*).

Tässä pykälässä tarkoitettut päätökset tehdään tarvittaessa erikseen nuorille ja aikuisille annettavaa opetusta varten.

Opetushallitus päättää eri aineiden, aine-ryhmien ja aihekokonaisuuksien, sekä muun tässä laissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä *oppilaitoksen ja kodin yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet)*.

Opetushallitus valmistelee 2 momentissa tarkoitetun opetussuunnitelman perusteita koskevan päätöksen kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä sekä opiskelijahuoltoa koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen kanssa.

Tässä pykälässä tarkoitettut päätökset tehdään tarvittaessa erikseen nuorille ja aikuisille annettavaa opetusta varten. *Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä ja opiskelijahuoltoa koskevia asioita ei sisällytetä aikuisille annettavaa opetusta varten laadittaviin opetussuunnitelman perusteisiin.*

11 §

Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma tulee, siltä osin kuin sen perusteista säädetään 10 §:n 3 momentissa, laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavasta.

13 §

Erityiset opetusjärjestelyt

Jos opiskelija ei ole tehnyt esitystä opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitettulla tai sen nojalla säädetyllä tavalla, hänelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

15 §

Kokeilu

Asianomainen ministeriö voi myöntää luvan sellaisen lukiokoulutuksen kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämiseen, joka edellyttää poikkeamista tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen opetusta koskevista säännöksistä sekä niiden nojalla annetuista säännöksistä ja määräyksistä. Opetushallitus voi myöntää luvan sellaisen kokeilun järjestämiseen, jossa poiketaan opetushallituksen antamista määräyksistä. Tässä momentissa tarkoitettussa kokeilussa ei voida poiketa kuitenkaan äidinkielen ja kirjallisuuden eikä toisen kotimaisen kielen pakollisuudesta.

Kokeilussa tulee noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa.

15 §

Kokeilu

Koulutuksen tai opetuksen kehittämiseksi järjestettävässä kokeilussa voidaan poiketa 10 §:ssä tarkoitettusta tuntijaosta ja opetussuunnitelman perusteista sekä säännöksistä, jotka koskevat opetuksen laajuutta ja sisältöä tai opetuksen määrää.

Kokeiluluvan myöntää opetusministeriö. Jos kokeilussa ei poiketa opetuksen laajuutta ja sisältöä tai opetuksen määrää koskevista säännöksistä eikä tuntijaosta, kokeiluluvan myöntää opetushallitus.

Kokeilulupa myönnetään koulutuksen järjestäjän hakemuksesta. Kun samaan kokeiluun osallistuu useiden koulutuksen järjestäjien oppilaitoksia, oppilaitokset valitaan alueellisesti ja kieliryhmittäin mahdollisimman edustavasti.

Kokeilulupa voidaan myöntää enintään kolmeksi vuodeksi ja sitä voidaan jatkaa enintään kahdella vuodella. Kokeilussa tulee noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa.

21 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei koske aikuisten koulutukseen tarkoitettuja opetussuunnitelman perusteita eikä opetussuunnitelmia. Aikuisten koulutusta varten ei tarvitse myöskään hyväksyä järjestyssääntöjä eikä muita määräyksiä.

26 §

Kurinpito

Opiskelijaa, joka rikkoo järjestystä, harjoittaa opinnoissaan vilppiä tai käyttäytyy muuten epäasiallisesti, voidaan kurinpitollisesti rangaista. Kurinpitorangaistuksia ovat kirjallinen varoitus ja opiskelijan erottaminen oppilaitoksesta enintään yhdeksi vuodeksi sekä opiskelijan erottaminen asuntolasta.

26 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangaistuksia.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, voidaan häneltä tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

Sen lisäksi mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään, menettelystä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa säädetään asetuksella.

määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

26 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Ennen 26 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettua päätöstä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti taikka epäilty rikos tai siihen liittyvä seikka, kuuluttava opiskelijaa ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kurinpitorangaistuksen antamista on opiskelijan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 26 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä, luokasta tai muusta opetustilasta poistamista lukuun ottamatta, on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Edellä 26 §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitettujen toimenpiteistä tulee antaa päätös, ja 26 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimenpiteet tulee kirjata.

Opiskelijan määräaikaista erottamista tai asuntolasta erottamista koskeva päätös voi-

daan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, ja ellei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin päättä.

Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta tai asuntolasta erottamisesta päätetään.

Sen lisäksi, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään, menettelystä kurinpitotapauksissa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

26 b §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä. Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

26 c §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syytä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syytä muutoin

kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määräjäksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

29 §

Muut edut

Vammaisella tai muusta syystä erityistä tukea tarvitsevalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opetus- ja oppilashuoltopalveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin siten kuin siitä erikseen säädetään.

Vammaisella tai muusta syystä erityistä tukea tarvitsevalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opetuspalveluihin ja opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin siten kuin siitä erikseen säädetään.

29 a §

Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että 29 §:n 2 momentissa tarkoitettulle opiskelijalle annetaan tieto hänen käytettävissään olevista terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista ja hänet ohjataan haakeutumaan näihin palveluihin.

34 §

Muutoksenhaku

Päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista, opiskelusta pidättämistä rikostutkinnan ajaksi tai 28 §:ssä säädettyä etua ja oi-

34 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, opiskelijan erot-

keutta, haetaan muutosta valittamalla *lää-
ninoikeudelta* siten kuin hallintolainkäyttö-
laissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen haetaan muutosta valittamalla
läänihallitukselta siten kuin hallintolain-
käyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 13 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjär-
jestelyjä;
- 3) muualla suoritettujen opintojen hyväk-
silukemista; sekä
- 4) lukion suoritusajan pidentämistä ja
opiskelijan katsomista eronneeksi lukiosta.

Päätökseen, jonka lääninhallitus on anta-
nut opiskelijaksi ottamista koskevasta vali-
tuksesta, haetaan muutosta valittamalla lää-
ninoikeudelta siten kuin hallintolainkäyttö-
laissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskeli-
jalle annettavaa varoitusta, määräaikaista
erottamista, opiskelusta pidättämistä rikos-
tutkinnan ajaksi tai 2 ja 3 momentissa tar-
koitettua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kulu-
essa siitä, kun päätös on annettu opiskelijal-
le tai hänen huoltajalleen tiedoksi. Tässä
momentissa tarkoitetut valitukset tulee käsi-
tellä kiireellisinä.

Muuhun kuin tässä pykälässä säädettyyn
tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen
perusteella tehtyyn nimettyä opiskelijaa
koskevaan päätökseen ei saa hakea muutos-
ta valittamalla. *Lääninoikeuden* ja läänin-
hallituksen 3 ja 4 momentissa tarkoitettua
valituksesta antamaan päätökseen ei saa ha-
kea muutosta valittamalla.

Oikaisun hakemisesta opiskelijan suori-
tusten arviointiin säädetään asetuksella. Oi-
kaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei
saa hakea valittamalla muutosta.

*tamista asuntolasta määräajaksi tai opinto-
jen jäljellä olevaksi ajaksi, koulutuksesta*
pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 28
§:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan
muutosta valittamalla *hallinto-oikeudelta*
siten kuin hallintolainkäyttölaissa sääde-
tään.

*Sen estämättä, mitä 1 momentissa sääde-
tään*, päätökseen haetaan muutosta valitta-
malla lääninhallitukselta siten kuin hallinto-
lainkäyttölaissa säädetään, jos päätös kos-
kee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 13 §:ssä säädettyjä erityisiä opetus-
järjestelyjä;
- 3) muualla suoritettujen opintojen hyväksi
lukemista; sekä
- 4) lukion suoritusajan pidentämistä ja
opiskelijan katsomista eronneeksi lukiosta.

Päätökseen, jonka lääninhallitus on anta-
nut opiskelijaksi ottamista, *lukion suoritus-
ajan pidentämistä tai opiskelijan katsomista*
eronneeksi koskevaan valitukseen, haetaan
muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta si-
ten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskeli-
jalle annettavaa varoitusta, määräaikaista
erottamista, *asuntolasta erottamista määrä-
ajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi*,
koulutuksesta pidättämistä rikostutkinnan
ajaksi, taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitet-
tua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa sii-
tä, kun päätös on annettu opiskelijalle tie-
doksi. Tässä momentissa tarkoitetut asiat
tulee käsitellä kiireellisinä.

Muuhun kuin tässä pykälässä säädettyyn
tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen
perusteella tehtyyn nimettyä oppilasta kos-
kevaan päätökseen ei saa hakea muutosta
valittamalla. *Hallinto-oikeuden* päätökseen
ja lääninhallituksen päätökseen, jolla on
ratkaistu 3 tai 4 momentissa tarkoitettu asia,
ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan
arviointia koskevaan päätökseen ei saa ha-
kea muutosta valittamalla. *Opiskelija voi*
pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä
koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin
uusimista. Jos opiskelija on tyytymätön
pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai
ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, hän voi
pyytää arvioinnin oikaisua lääninhallituk-

selta. Arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta säädetään tarkemmin asetuksella.

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen lääninhallitus on Etelä-Suomen lääninhallitus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteet sekä 21 §:n 2 momentissa tarkoitettut määräykset sisällytetään opetussuunnitelman perusteisiin, joiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön opetushallituksen määräämänä ajankohtana, jonka viimeisestä mahdollisesta päivämäärästä säädetään lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tunti- jaosta annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja opiskelijahuollon järjestämistavasta sekä 21 §:n 2 momentissa tarkoitettusta suunnitelmasta päätetään niin, että päätökset tulevat voimaan samanaikaisesti kuin mainittujen opetussuunnitelman perusteiden mukaan laadittu opetussuunnitelma otetaan käyttöön.

Tämän lain 21 §:n 3 momentissa tarkoitettut järjestyssäännöt tai muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset tulee ottaa käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2003.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

3.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (630/1998) 13 §:n 2 momentti, 20 §:n 1 momentin suomenkielinen sanamuoto, 23, 32 ja 35 §, 38 §:n 1 momentin suomenkielinen sanamuoto ja 44 § sekä
lisätään 13 §:ään uusi 3 momentti, 14 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 28 §:ään uusi 2 ja 3 momentti ja lakiin uusi 35 a—35 c, 37 a ja 44 a § seuraavasti;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Koulutuksen tavoitteista päättäminen ja opetussuunnitelman perusteet

Opetushallitus päättää koulutusaloittain ja tutkinnoittain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (*opetussuunnitelman perusteet*). *Opetussuunnitelman perusteet voidaan antaa erikseen nuorten ja aikuisten koulutusta varten.*

Opetushallitus päättää koulutusaloittain ja tutkinnoittain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä *kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeisistä pe- riaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).*

Opetushallitus valmistelee 2 momentissa tarkoitetun opetussuunnitelman perusteita koskevan päätöksen kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä sekä opiskelijahuoltoa koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen kanssa.

14 §

Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma tulee, siltä osin kuin sen perusteista säädetään 13 §:n 3 momentissa, laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja

terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavasta.

20 §

Erityisopetus

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai *oppilashuoltopalveluja* tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

20 §

Erityisopetus

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai *opiskelijahuollon* palveluja tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

23 §

Kokeilu

Asianomainen ministeriö voi myöntää luvan sellaisen koulutuksen kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämiseen, joka edellyttää poikkeamista tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen opetusta koskevista säännöksistä sekä niiden nojalla annetuista opetusta koskevista säännöksistä ja määräyksistä. Opetushallitus voi myöntää luvan sellaisen kokeilun järjestämiseen, jossa poiketaan opetushallituksen antamista määräyksistä.

Kokeilussa tulee noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa.

23 §

Kokeilu

Opetusministeriö voi myöntää luvan *tässä laissa tarkoitetun* koulutuksen kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämiseen. Kokeilussa voidaan poiketa *tutkintojen rakenteesta, tutkinnoista ja niiden nimikkeistä, tutkintoihin sisältyvistä koulutusohjelmista, yhteisistä opinnoista ja opintojen laajuudesta*. Opetushallitus voi myöntää luvan sellaisen kokeilun järjestämiseen, jossa poiketaan *opetussuunnitelman perusteista*.

Kokeiluun osallistuvat koulutuksen järjestäjät valitaan hakemuksesta. Kokeiluyksiköitä valittaessa kokeiluun otetaan mukaan tarvittava määrä koulutuksen järjestäjiä siten, että kokeilulle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Kokeiluyksiköiden valinnassa otetaan huomioon kokeiluyksiköiden alueellinen ja kielellinen edustavuus, mikäli se kokeilun laajuus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua.

Kokeilulupa voidaan myöntää rajoitetuksi ajaksi, kuitenkin enintään neljäksi vuodeksi siten, että kokeilun tavoitteet toteutuvat. Kokeilua voidaan jatkaa enintään neljällä

vuodella. Kokeilussa tulee noudattaa opetushallituksen hyväksymää kokeiluohjelmaa.

28 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

32 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija voi menettää oikeutensa opiskella, jos opinnot edellyttävät erityisiä taiteellisia taipumuksia ja jos on ilmeistä, ettei opiskelijalla ole edellytyksiä opintojen asianmukaiseen suorittamiseen. Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään asetuksella.

Sen lisäksi mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään, menettelystä päätettäessä opiskeluoikeuden menettämisestä säädetään asetuksella.

35 §

Kurinpito

Opiskelijaa, joka rikkoo järjestystä, harjoittaa opinnoissaan vilppiä tai käyttäytyy muuten epäasiallisesti, voidaan kurinpidollisesti rangaista. Kurinpitorangais-

32 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija voi menettää oikeutensa opiskella, jos opinnot tai ammatissa toimiminen edellyttävät erityisiä taiteellisia tai muita ammatissa toimimisen edellyttämiä erityisiä valmiuksia ja jos on ilmeistä, ettei opiskelijalla ole edellytyksiä opintojen asianmukaiseen suorittamiseen tai tutkintoon johtavassa ammatissa toimimiseen. Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

35 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskeli-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tuksia ovat kirjallinen varoitus ja opiskelijan erottaminen oppilaitoksesta enintään yhdeksi vuodeksi sekä opiskelijan erottaminen opiskelija-asuntolasta.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, voidaan hänet pidättää opiskelusta tutkimuksen ajaksi, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

Sen lisäksi, mitä hallintomenettelylaissa säädetään, menettelystä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa säädetään asetuksella.

ja jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangaistuksia.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

35 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa sekä kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Ennen opiskelijan määräaikaista erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, kuultava opiskelijaa sekä hankittava tarpeellinen selvitys. Ennen

opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 35 §:n 2 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä, luokasta tai muusta opetustilasta poistamista lukuun ottamatta, on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

*Ennen 32 §:ssä tarkoitetun opiskeluoi-
keuden menettämistä koskevan päätöksen
tekemistä on kuultava opiskelijaa ja hänen
huoltajaansa sekä hankittava tarpeellinen
selvitys.*

*Kurinpitorangaistuksista ja opiskeluoi-
keuden menettämisestä tulee antaa kirjalli-
nen päätös ja 35 §:n 2 momentissa tarkoite-
tut toimenpiteet tulee kirjata.*

*Opiskelijan määräaikaista erottamista tai
opiskelija-asuntolasta erottamista koskeva
päätös voidaan panna täytäntöön siitä teh-
dystä valituksesta huolimatta, jollei koulu-
tuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin
päättä.*

*Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa
vailla olevana ja täytäntöönpanon alkami-
sen ajankohdasta on päätettävä samalla
kuin määräaikaisesta erottamisesta tai
asuntolasta erottamisesta päätetään.*

*Menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa
asioissa on lisäksi voimassa, mitä hallin-
tomenettelylaissa (598/1982) säädetään.*

35 b §

*Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan
opiskelijan poistaminen*

*Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa
luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta
taikka oppilaitoksen tilaisuudesta opiskeli-
ja, joka ei noudata 35 §:n 2 momentissa
tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla
ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppi-
laitoksen alueelta oppilas, joka ei poistu
saatuaan tiedon 35 §:n 2 momentissa tar-
koitetusta opetuksen epäämisestä. Jos pois-
tettava opiskelija koettaa vastarintaa teke-*

mällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

35 c §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilöoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syyteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa määrääjäksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta määrääjäksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

37 a §

Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Opiskelijaterveydenhuollosta säädetään kansanterveyslaissa (66/1972) ja opiskelijoiden sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi tarvittavista palveluista lastensuojelulaissa (683/1983).

Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä 2 momentissa tarkoitettuja palve-

luita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa sekä antaa opiskelijoille tieto näistä eduista ja palveluista. Tarvittaessa opiskelija tulee ohjata hakemaan näitä etuja ja palveluita.

38 §

Opintososiaaliset edut erityisopetuksessa

Erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin oppilashuoltopalveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Vammaiselle opiskelijalle järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.

38 §

Opintososiaaliset edut erityisopetuksessa

Erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin *opiskelijahuollon palveluihin* sekä erityisiin apuvälineisiin. Vammaisille opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.

44 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, koulutuksesta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 37—39 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla [*läänin*oikeudelta] siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyitä;
- 3) 30 §:ssä säädettyä opintojen hyväksylukemista;
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi; sekä
- 5) 32 §:ssä säädettyä opiskeluoikeuden menettämistä.

Päätökseen, jonka lääninhallitus on antanut opiskelijaksi ottamista ja opiskeluo-

44 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, *opiskelijan erottamista opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi*, koulutuksesta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 37, 38 ja 39 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, haetaan muutosta valittamalla *hallinto-oikeudelta* siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1) opiskelijaksi ottamista;
- 2) 21 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyitä;
- 3) 30 §:ssä säädettyä opintojen hyväksylukemista;
- 4) 31 §:ssä säädettyä opiskeluaikaa tai opiskelijan katsomista eronneeksi; sekä
- 5) 32 §:ssä säädettyä opiskeluoikeuden menettämistä.

Päätökseen, jonka lääninhallitus on antanut opiskelijaksi ottamista, *opiskeluaikaa*

keuden menettämistä koskevasta valituksesta, haetaan muutosta lääninoikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, koulutuksesta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi tai 2 ja 3 momentissa tarkoitettua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tai hänen huoltajalleen tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitettut valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.

Muuhun kuin tässä pykälässä säädettyyn tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tehtyyn nimettyä opiskelijaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Lääninoikeuden ja lääninhallituksen 3 ja 4 momentissa tarkoitettua valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Oikaisun hakemisesta opiskelijan suoritusten arviointiin säädetään asetuksella. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

tai opiskelijan katsomista eronneeksi ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevasta valituksesta, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa varoitusta, määräaikaista erottamista, *asuntolasta erottamista määrärajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi*, opiskelusta pidättämistä rikostutkimuksen ajaksi, taikka 2 tai 3 momentissa tarkoitettua asiaa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. Tässä momentissa tarkoitettut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Muuhun kuin tässä pykälässä säädettyyn tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tehtyyn nimettyä opiskelijaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. *Hallinto-oikeuden* ja lääninhallituksen päätökseen, jolla on ratkaistu 3 ja 4 momentissa tarkoitettu asia, ei saa hakea muutosta valittamalla.

44 a §

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Opiskelija voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää opintojen etenemistä tai tutkinnon suorittamista koskevan arvioinnin uusimista. Kirjallinen pyyntö tehdään rehtorille. Uudesta arvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Oppisopimuskoulutuksessa pyyntö tehdään työpaikalla tapahtuvasta koulutuksesta työnantajalle. Tietopuolisessa opetuksessa noudatetaan, mitä 1 momentissa säädetään.

Jos opiskelija on tyytymätön 1 ja 2 momentissa tarkoitettua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin taikka ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, hän voi pyytää arviointiin oikaisua lääninhallitukselta. Oppisopimuskoulutuksessa oikaisua uuteen arviointiin pyydetään koulutuksen järjestäjältä. Lääninhallitus ja koulutuksen järjestäjä

voivat, jos päätös on ilmeisesti virheellinen, velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Tämän lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeiset periaatteet ja opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteet sekä 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräyksiä sisällytetään opetussuunnitelman perusteisiin, joiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2005. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja opiskelijahuollon järjestämistavasta sekä 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua suunnitelmasta päätetään niin, että päätökset tulevat voimaan samanaikaisesti viimeistään 1 päivänä elokuuta 2005.

Tämän lain 28 §:n 3 momentin mukaiset järjestyssäännöt tai muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset tulee ottaa käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2003.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 ja 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (631/1998) 11 § sekä;
lisätään 16 §:ään uusi 6 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

11 §

Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä:

- 1) 26 §:n 1 momentin säännöksiä vapaasta hakeutumisoikeudesta ammatilliseen koulutukseen, lukuun ottamatta henkilöstökoulutusta;
- 2) 27 §:n 3 ja 5 momentin säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista;
- 3) 28 §:n säännöksiä turvallisesta opiskeluympäristöstä;
- 4) 29 §:n säännöksiä oikeudesta saada opetusta;
- 5) 30 §:n säännöksiä opintojen hyväksilukemisesta soveltuvien osien;
- 6) 33 §:n säännöksiä opiskelijan salassapitovelvollisuudesta;
- 7) 34 §:n säännöksiä opiskelijan velvollisuuksista;
- 8) 35 §:n säännöksiä opiskelijan kurinpidosta;
- 9) 36 §:n säännöksiä opiskelijoiden kuu-lemisestä; sekä
- 10) 39 §:n säännöksiä opintososiaalisista eduista oppisopimuskoulutuksessa.

Ehdotus

11 §

Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä:

- 1) 26 §:n 1 momentin säännöksiä vapaasta hakeutumisoikeudesta ammatilliseen koulutukseen, lukuun ottamatta henkilöstökoulutusta;
- 2) 27 §:n 3 ja 5 momentin säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista;
- 3) 28 §:n säännöksiä turvallisesta opiskelu- ympäristöstä;
- 4) 29 §:n säännöksiä oikeudesta saada opetusta;
- 5) 30 §:n säännöksiä opintojen hyväksilukemisesta soveltuvien osien;
- 6) 32 §:n säännöksiä *opiskelu-oikeuden menettämisestä*;
- 7) 33 §:n säännöksiä opiskelijan salassapitovelvollisuudesta;
- 8) 34 §:n säännöksiä opiskelijan velvollisuuksista;
- 9) 35 §:n säännöksiä opiskelijan kurinpidosta;
- 10) 35 a §:n säännöksiä *menettelystä kurin-pitoasiassa ja opiskelu-oikeuden menettämistä koskevassa asiassa sekä kurin-pitorangaistuksen täytäntöönpanosta soveltuvien osien*;

11) 35 b §:n säännöksiä häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta;

12) 35 c §:n säännöksiä kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun;

13) 36 §:n säännöksiä opiskelijoiden kuulemisesta;

14) 37 a §:n säännöksiä opiskelijahuollosta; sekä

15) 39 §:n säännöksiä opintososiaalisista eduista oppisopimuskoulutuksessa.

16 §

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä:

6 a) 44 a §:n säännöksiä arvioinnin uusimisesta ja oikaisusta;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta .

Tämän lain 11 §:n 3 kohdassa tarkoitettut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n 3 momentin mukaiset järjestyssäännöt tai muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset tulee ottaa käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2003.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.